

**ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ
ІХ СКЛИКАННЯ**

ТРЕТЯ СЕСІЯ

БЮЛЕТЕНЬ №27

Стенограма пленарного засідання

18 червня 2020 року

Київ 2020

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ
ІХ СКЛИКАННЯ

ТРЕТЯ СЕСІЯ

БЮЛЕТЕНЬ №27

*Стенограма пленарного засідання
18 червня 2020 року*

Редакційне управління
Головного управління документального забезпечення
Апарату Верховної Ради України

ЗМІСТ

Засідання двадцять сьоме
(Четвер, 18 червня 2020 року)

Відхилення проекту Постанови «Про Програму діяльності Кабінету Міністрів України»	...6
Прийняття постанов:	
«Про звіт про виконання Закону України «Про Державний бюджет України на 2019 рік»	...23
«Про внесення змін до пункту 2 Постанови Верховної Ради України «Про структуру апарату Верховної Ради України»	...34
«Про дострокове припинення повноважень народного депутата України Белькової О.В.»	...34
Відхилення проекту Постанови «Про дострокове припинення повноважень народного депутата України Вакарчука С.І.»	...34
Заява депутатської групи «Партія «За майбутнє»	...36
Внесення змін до деяких законів України щодо окремих питань завершення 2019/2020 навчального року»	...37
Прийняття рішення про доручення Голові Верховної Ради України Разумкову Д.О. щодо невідкладного підписання Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо окремих питань завершення 2019/2020 навчального року» та негайного його направлення Президентові України	...43
Внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2020 рік»	...44
Прийняття в першому читанні за основу проекту Закону «Про народовладдя через всеукраїнський референдум»	...46
Відхилення проектів законів:	
«Про всеукраїнський референдум»	...46

«Про всеукраїнський та місцеві референдуми за народною ініціативою»	...46
Заява депутатських фракцій «Голос» і «Європейська солідарність»	...68
Внесення змін до:	
Кодексу України з процедур банкрутства щодо недопущення зловживань у сфері банкрутства на період здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникнення і поширення коронавірусної хвороби (COVID-19)	...69
Закону України «Про Вищий антикорупційний суд» щодо забезпечення суду приміщенням та інших питань роботи суду	...70
Закону України «Про реструктуризацію заборгованості державного підприємства «Антонов» щодо уточнення деяких питань реструктуризації заборгованості з метою створення передумов для забезпечення Вищого антикорупційного суду приміщенням	...70
Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України щодо перебігу процесуальних строків під час дії карантину, встановленого Кабінетом Міністрів України для запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)	...71
Прийняття Постанови «Про відзначення 150-річчя з дня народження Василя Стефаника (14 травня 2021 року)»	...74
Внесення змін до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» щодо запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)	...75

Прийняття в першому читанні за основу зі скороченням
наполовину строків підготовки до другого читання
проекту Закону «Про внесення змін до Закону України
«Про виконавче провадження» щодо обов'язку виконавця
проводити індексацію розміру аліментів, визначеного судом
у твердій грошовій сумі ...77

[Результати поіменної реєстрації](#)

[Результати поіменного голосування](#)

ЗАСІДАННЯ ДВАДЦЯТЬ СЬОМЕ

*Зал засідань Верховної Ради України
18 червня 2020 року, 10 година*

Веде засідання Голова Верховної Ради України
РАЗУМКОВ Д.О.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Добрий день, шановні колеги! Добрий день, шановні представники засобів масової інформації! Підготуйтеся, будь ласка, до реєстрації.

Шановні колеги, готові до реєстрації? Прошу зареєструватися. Нагадую: реєстрація відбувається шляхом натискання зеленої кнопки – першої зліва.

У залі зареєструвався 291 народний депутат України. Шановні колеги, ранкове засідання Верховної Ради України оголошується відкритим.

Шановні колеги, сьогодні у трьох народних депутатів день народження. Це Владислав Валерійович Бородин, Роман Миронович Мулик і Валерій Олександрович Стернійчук (*Оплески*). У віце-прем'єр-міністра Резнікова Олексія Юрійовича також день народження. Я вас вітаю! (*Оплески*).

Шановні колеги, переходимо до роботи. Перше питання порядку денного – про Програму діяльності Кабінету Міністрів України. Згідно з пунктом 11 частини першої статті 85 Конституції України до повноважень Верховної Ради України належить розгляд та прийняття рішення щодо схвалення Програми діяльності Кабінету Міністрів України.

Відповідно до статті 227 Регламенту Верховної Ради пропонується такий порядок розгляду: доповідь Прем'єр-міністра України – до 15 хвилин; відповіді на запитання народних депутатів України – до 10 хвилин (1 хвилина – запитання, 2 хвилини – відповідь); виступи від депутатських фракцій і груп – до 3 хвилин від кожної фракції та групи; виступи народних депутатів – до 6 хвилин; ключове слово Прем'єр-міністра, якщо потрібно, і прийняття рішення. Немає заперечень? Переходимо до розгляду питання.

До слова запрошується Прем'єр-міністр України Денис Анатолійович Шмигаль.

ШМИГАЛЬ Д.А., Прем'єр-міністр України. Доброго дня, шановна президіє! Доброго дня, шановні народні депутати! Доброго дня, шановні українці! Уряд показав, що разом з Україною може опанувати коронакризу. Ми пропонуємо новий план розвитку країни.

Затвердження нашої програми – це підтримка українського виробника, підтримка малого і середнього бізнесу, підтримка енергетиків і фермерів, оновлена медична реформа, зміна пенсійної системи, здешевлення кредитів і підвищення соціальних стандартів, підтримка багатьох кроків, які ми зробимо заради спільного результату.

Затвердження нашої програми – це виконання наших зобов'язань перед українськими громадянами, реалізація курсу Президента України Володимира Зеленського. Наша програма діяльності – це новий суспільний договір з людьми, закріплення нашої відповідальності перед українцями. Ми не уряд мрійників, не уряд популістів чи піар-уряд. Ми прийшли виправляти чужі помилки та здійснювати очікувані суспільством зміни. Ні мені, ні членам уряду не потрібен імунітет. Ми можемо і будемо працювати ефективно без жодних імунітетів. Ми не класичні. Я особисто не класичний політик, не популіст, ідентифікую себе як державний менеджер. Нашому уряду і парламенту потрібна спільна дорожня карта і взаємодія двох ключових гілок влади. Ось ця карта, яку ми з вами розробляли спільно протягом останнього місяця.

Програма діяльності Кабінету Міністрів – це також ваш інструмент контролю. По кожному пункту та індикатору можна буде побачити, що виконано, а що залишилося на папері. Наразі середньострокові та довгострокові пріоритети включають 19 пунктів, 82 підпункти, загальна кількість очікуваних результатів – 320 позицій. Програма діяльності Кабінету Міністрів підкріплена програмою відновлення економіки, а також буде розширена планом дій уряду, в якому будуть представлені цифри, нормативно-правові акти і конкретні виконавці. План дій уряду – це документ, що слідує за Програмою діяльності Кабінету Міністрів, ми також представимо його парламенту і доопрацюємо спільно з комітетами.

Кожне міністерство має конкретний набір завдань і відповідальних за їх виконання. Найбільше підпунктів нашої програми ми сформували в рамках блоку економічної політики. Я вже казав, що ми будемо реалізовувати нову економічну філософію щодо пріоритетності українського виробника та українського бізнесу. Ми говоримо про новий період економічного націоналізму. Для цього уряд запропонує: повноцінний запуск Експортно-кредитного агентства; зміни у структурі експорту від сировини до готової продукції; стимулювання промисловості через публічні закупівлі, державне замовлення; збільшення частки українського компонента в товарах, роботах, послугах, тобто процес локалізації; сприяння розвитку індустріальних парків як ґрунтовних інвестиційних майданчиків; розвиток оборонно-промислового комплексу як майданчику для розвитку промисловості та нових технологій; таргетування аграрних субсидій для малих фермерів, а не для олігархів; розробка економічного паспорта громадянина; створення національного авіаперевізника. І ще безліч завдань, що стоять перед нами, їх спільна реалізація на благо нашої держави.

Це лише невелика частина пропозицій. Жодна економічна політика не буде результативною для людей без розвитку регіонів та, звісно ж, реформи децентралізації. Це основна реформа, яку підтримують люди. Ми до кінця року розробимо новий територіально-адміністративний устрій України, безумовно, проведемо місцеві вибори. Ми так само змінимо медицину і здійснимо реальну реформу для людей. Уже цього року на виконання доручень Президента ми суттєво підвищимо заробітну плату медичним працівникам, а також повністю

оновимо 212 приймальних відділень опорних лікарень, щоб кожен українець мав належний доступ до медицини і відчув результати очікуваної реформи.

Ми обов'язково закінчимо епоху низьких пенсій. Усі змогли вже переконатися, що попри кризу це для нашого уряду, для нашої держави не пусті слова. Наразі ми вже реалізували три ініціативи з підвищення пенсій та плануємо додаткові кроки. Разом з Президентом ми не лише запустили найбільше будівництво в галузі інфраструктури за всю історію України, а й будемо його розширювати.

Кожен з вас міг детально ознайомитися з програмою. Я особисто і міністри працювали з комітетами. Готовий відповідати на всі запитання. Вважаю, що Програма діяльності Кабінету Міністрів – це можливість продемонструвати єдність політикуму та турботу про людей. Підкреслюю: торгуватися, розмінюватися на подачки ми не збираємося, наша програма – це документи, план дій, якими ми будемо керуватися в роботі. Ми відрізняємося від попередників, нас не цікавить імунітет, нас цікавить добробут країни.

Впевнений, що у фракції більшості та всіх відповідальних депутатів спільні з нами завдання і мета – сильна економіка, створення справжнього середнього класу в Україні, потужна армія, прогресивна освіта, ефективна медицина та інші завдання, виписані в цьому стратегічному документі. Прошу підтримати Програму діяльності Кабінету Міністрів. Прошу підтримати українців. Прошу підтримати Україну.

Дякую за вашу увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Шановні народні депутати, прошу записатися на запитання до Прем'єр-міністра України.

Люшняк Микола Володимирович.

ЛЮШНЯК М.В., член Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (одномандатний виборчий округ № 166, Тернопільська область, самовисуванець). Шановний пане головуєчий! Шановний Денисе Анатолійовичу! Дякую за змістовну Програму діяльності Кабінету Міністрів, але хотілося почути, як має розвиватися економіка нашої держави, більш розширено по галузях. Ви розумієте, що споживання власної продукції – це і збільшення ВВП, і збільшення соціальних гарантій, які ви декларуєте у вашій програмі. Хочеться більше почути, які кроки треба здійснити для цього.

Дякую.

ШМИГАЛЬ Д.А. Дякую за ваше запитання. Окрім Програми діяльності Кабінету Міністрів, ви мали змогу ознайомитися з програмою подолання економічної кризи і наслідків COVID-19, де також виписані конкретні оперативні кроки.

Перших топ-10 кроків під час переходу на адаптивний карантин: розвиток малого і середнього підприємництва, бізнесу; запровадження «регуляторної гільйотини» дасть можливість «зрізати» 30 і більше обмежувальних регуляторних

актів, що сприятиме дерегуляції малого й середнього бізнесу; вдосконалення податкової системи, можливість ліквідувати підрозділи економічних розслідувань у різних контролюючих правоохоронних органах; впровадження так званої «нульової декларації»; скасування тотальної фіскалізації спрощенців з повноцінним введенням програмних РРО; перезапуск промислового сектору; вихід з енергетичної кризи (ми вже почали з неї виходити, це складний процес через глибоку кризу в енергетичній сфері); реформування транспорту та інфраструктури, яке ми розпочали (низка кроків, які ми мали можливість розробити спільно в комітеті); розвиток міжнародної торгівлі (експортна орієнтація та допомога виходу на міжнародні ринки) – одне з пріоритетних завдань, починаючи з цього року і з цього місяця; підтримка агропромислового комплексу (я наголошував на тому, що нас цікавить не лише вирощування і продаж сировини, а й глибока переробка з підвищенням доданої вартості, що збільшить ВВП України); цифрова трансформація; розвиток ІТ-сервісу; і ще близько 320 цілей, які ми готові реалізувати за цією програмою. Плюс 230 цілей у програмі економічного відновлення, плюс план дій уряду, що складатиметься із конкретних напрямів, програм і цілей.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Мороз Володимир Вікторович.

МОРОЗ В.В., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань енергетики та житлово-комунальних послуг (одномандатний виборчий округ № 59, Донецька область, політична партія «Опозиційна платформа – За життя»). Прошу передати слово Скоріку.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Скорик Микола Леонідович.

СКОРИК М.Л., член Комітету Верховної Ради України з питань економічного розвитку (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційна платформа – За життя»). Шановний пане Прем'єр-міністре! Вчора на засіданні комітету ми говорили про приватизацію. Ви сказали: курс уряду – на тотальну приватизацію. Більше 1200 об'єктів ви вивели зі списку стратегічних об'єктів, які не підлягають приватизації. Запитання таке. Чи вважаєте ви, що це нормально в ситуації, коли немає ринку, коли йде війна і багато проблем, якщо ми отримаємо таку ціну за ці підприємства, і чи знаєте ви, кажучи, що цього від нас вимагають західні партнери, що держаний сектор успішних економік Франції, Німеччини, Великобританії становить більше 30 відсотків, і в першу чергу формує валовий внутрішній продукт своїх держав, багато в чому впливає на ринок саме ринковими методами? Прошу відповісти на запитання.

ШМИГАЛЬ Д.А. Щодо приватизації. Справді, у цьому році підготовлено доволі великий пакет малої, середньої, великої приватизації. Звісно, ми з Фондом держмайна дуже уважно оцінюємо можливості ринку, інвесторів. Насамперед ми говоримо про так звану малу приватизацію. В регіонах частина державних підприємств малого, середнього розміру, які фактично не приносять доходів у вигляді дивідендів або податків до державного бюджету, знаходиться у плачевному стані – з не виплатою заробітної плати через відсутність ефективного власника. Держава не встигає контролювати ефективність таких підприємств, вони розкрадаються, приватизувати їх треба в першу чергу.

В Україні нині понад 3 тисячі 900 державних підприємств різного розміру. Ви абсолютно праві, порівнюючи з іншими державами: держава може ефективно управляти кількома десятками найбільших, найефективніших підприємств, які можуть наповнювати бюджет, тобто сплачувати великі суми податків, дивіденди, бути бюджетоутворюючими підприємствами, як ви й кажете, на 80 відсотків. На сьогодні такі підприємства визначено. Вони не підлягають приватизації, будуть корпоратизуватися для підвищення ефективності управління. Надходження до державного бюджету від цих підприємств мають зростати.

Решта неефективних державних дрібних і середніх підприємств, які на сьогодні є тягарем на тілі держави, мають бути приватизовані. Йдеться не про вимогу міжнародних партнерів, а про те, що міжнародні партнери і міжнародні експерти однозначно підтримують такий шлях. Таким шляхом проходили всі цивілізовані країни, і ми маємо це зробити. Що швидше ми це зробимо, то ефективнішою буде державне управління тими підприємствами, які є основними наповнювачами бюджету.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Лаба Михайло Михайлович.

ЛАБА М.М., член Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (одномандатний виборчий округ № 70, Закарпатська область, політична партія «Слуга народу»). Доброго дня, шановний Прем'єр-міністре. Хочу звернути увагу на помітні зрушення у кадровій політиці щодо призначення в областях, але деякі агентства, відомства ще не призначали людей на місцях. Це стосується, наприклад, лісового господарства – Державного агентства лісових ресурсів. Дуже багато проблем із впорядкуванням цієї сфери в Закарпатті. Я прошу звернути на це увагу, а також на те, що в гірських селах Закарпаття після невеличких повеней багато розмитих доріг і мостів, люди залишаються без комунікації. Здебільшого ці шляхи розбили лісовози.

Хочу також звернути вашу увагу на фінансування об'єднаних територіальних громад, повернення їм коштів, тому що невиконання бюджетів відбулося через секвестр бюджету...

ШМИГАЛЬ Д.А. Є можливість повторити першу частину запитання? Я не записав. Нагадайте першу частину запитання.

Лісове господарство. Щодо оновлення кадрів є супротив системи в певних напрямках. Щодо лісового господарства ми пішли шляхом розділення на Міністерство енергетики та Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів. Сподіваюся, що Верховна Рада підтримає кандидатуру міністра екології, і ми зможемо ефективно й швидко управляти всім напрямом екології, зокрема Державним агентством лісових ресурсів. Сподіваюся, що вже найближчими тижнями відбудеться якісний та ефективний відбір та призначення керівників на місцях після того, як буде утворене відповідне профільне міністерство та посилена роль і функція екологічного напрямку.

Щодо повеней вчора проведено селекторну нараду з головами ОДА. Окремо обговорили процедуру визначення необхідної допомоги для подолання наслідків повені в чотирьох областях, надання її в разі потреби на районному, обласному, державному рівнях. Ця процедура зрозуміла, працюють обласні комісії з питань ТЕБ та НС. За потреби уряд підключиться, засідання державної комісії відбудеться у будь-який час, буде надано підтримку.

Щодо підтримки громад, проведено всі процедури. Повторюю: реформа децентралізації триває, ми працюємо з громадами безпосередньо і продовжимо ту роботу, про яку ви говорите, на місцях. Це предмет розгляду на селекторних нарадах щотижня.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Костюх Анатолій Вячеславович.

КОСТЮХ А.В., заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань молоді і спорту (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Прошу передати слово Марині Олегівні Бардіній.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Бардіна Марина Олегівна.

БАРДІНА М.О., заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань зовнішньої політики та міжпарламентського співробітництва (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Доброго дня, пане Прем'єр-міністре! Насамперед хочу подякувати вам за підтримку програми «Партнерство Біарріц», ініційованої першою леді. Ми всі знаємо, що ця програма спрямована на досягнення рівних прав і можливостей для всіх громадян, зокрема чоловіків і жінок. Так само ми знаємо, що цією програмою передбачено забезпечення інклюзивного простору для людей з інвалідністю. Нині на вулицях України ми, на жаль, не бачимо цих людей, але не тому, що їх не існує, а тому що немає належних умов для їхньої життєдіяльності.

Наступне питання – запобігання насильству. Під час пандемії COVID-19 кількість випадків шалено збільшилася. Якщо французи, наприклад, виділяли бюджетні кошти на забезпечення шелтером – житлом для постраждалих від насильства, то в Україні ми, на жаль, не можемо навіть добудувати мережу.

Питання гендерної освіти. Питання розриву в оплаті праці жінок і чоловіків. Сподіваюся, ви не лише виписали це у програмі, а й будете виконувати всі ті пункти, які уряд підтримав.

Дякую.

ШМИГАЛЬ Д.А. Дякую. Стосовно осіб з інвалідністю, це є пріоритетом. Ми працюємо над цим. Призначено уповноважену уряду з цих питань. На кожному урядовому засіданні присутні представники й уповноважені. Для мене особисто це також важливе питання, яким я опікувався, ще перебуваючи на посаді голови облдержадміністрації. Працюючи в уряді, також цього питання не відпускаю. Міністр знає про цей пріоритет, він виписаний у програмі, є наскрізною червоною лінією в нашій діяльності.

Щодо домашнього насильства. Ми взяли участь у зустрічі, яку проводила перша леді, обговорили ці питання і, звичайно ж, працюємо. Задіяне також профільне міністерство. На жаль, через коронакризу в усьому світі загострилися проблеми домашнього насильства, вони перебувають нині під особливим кутом. Безумовно, приділятимемо цьому увагу не на папері, а в житті. Ми всіляко демонструємо це прагнення, і, справді, працюємо.

Щодо інших питань, які ми не раз обговорювали, гарантована наша абсолютно конкретна, дієва підтримка. Ми це обговорюємо на всіх рівнях, підтримуємо, закладаємо у програми всі наші пріоритети.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Папієв. Ні, вибачте, час вичерпано. Дякую, Денисе Анатолійовичу.

Наталуха Дмитро Андрійович – голова Комітету з питань економічного розвитку. Позиція комітету, 3 хвилини.

НАТАЛУХА Д.А., голова Комітету Верховної Ради України з питань економічного розвитку (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Шановний Дмитре Олександровичу! Шановні колеги! «За винятком кількох країн-експортерів нафти жодній країні ще не вдалося стати багатою без попередньої індустріалізації». Це слова керівника Світового банку Джастіна Іфу Ліня, 2012 рік. Це свідчить про те, що навіть такі міжнародні фінансові установи, як Світовий банк, розуміють важливість промислового виробництва, індустріального потенціалу кожної країни та захисту національного промислового виробника. Це дуже корелюється з іншим висловом: «не можна колоніям дозволити виробляти навіть цвяхи для підков». Прем'єр-міністр Великобританії Вільям Пітт (старший), 1770 рік.

Коли я чую про економічний націоналізм, я надзвичайно задоволений, що у Програмі діяльності Кабінету Міністрів України він, справді, має місце. Комітет учора провів засідання, ми публічно підтримали наміри уряду Дениса Анатолійовича здійснювати саме таку політику: підтримки національного виробника; захисту національних промислових інтересів; зміцнення і підтримки національного економічного суверенітету; коли Україна здійснюватиме міжнародну торгівлю не лише для забезпечення позитивного торговельного балансу, щоб не тільки експортувати сировину, а збільшувати додану вартість, експортувати якомога більше виробленої продукції, імпортувати якомога більше іноземної сировини.

Окрім Програми діяльності Кабінету Міністрів є інший документ. Це меморандум з Міжнародним валютним фондом. На жаль, цей меморандум не дозволяє в нашому розумінні виконати програму повною мірою. Повторюю: у цій програмі є дуже багато справедливих рішень, але меморандум містить обмеження як монетарного, так і фіскального характеру, обмеження щодо зниження податкового навантаження на бізнес, запровадження спеціальних економічних зон, введення індустриальних парків. Це фактично унеможлиблює виконання цієї програми.

Ми щиро сподіваємося, що уряд у своїй діяльності керуватиметься не меморандумом з Міжнародним валютним фондом, а власною програмою, тому комітет прийняв рішення рекомендувати залу визначитися шляхом голосування щодо прийняття програми у другому читанні та в цілому.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Запишіться, будь ласка, на виступи від депутатських фракцій і груп.

Білозір Лариса Миколаївна.

Батенко Тарас Іванович.

БАТЕНКО Т.І., *член Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (одномандатний виборчий округ № 123, Львівська область, самовисуванець).* Доброго дня, шановні колеги, шановні друзі! Для нас, депутатської групи «Партія «За майбутнє», для простих людей, з цим урядом уже все зрозуміло. Цей уряд не вміє вести діалог ні з суспільством, ні з парламентом, ділячи народних депутатів на «чорних» і «білих». Він вміє вести діалог тільки з МВФ, здаючи країну під зовнішнє управління.

Ви, пане Прем'єр-міністре, не здатні дати відповідь – чіткий сигнал кожному українцю, пояснити відверто і конкретно, яка ситуація з епідемією, заявивши сьогодні з трибуни, що уряд опанував коронавірус. Це звучить щонайменше смішно. Ви не здатні назвати реальну кількість хворих, сказати чи, справді, треба тримати більшість країни на паузі. Поки що ви сієте хаос і демонструєте абсолютну відсутність вертикалі влади в країні.

Ви не здатні пояснити бізнесу, на що конкретно він може розраховувати. Скажіть відверто, що він сам по собі, і ні на що розраховувати в державі не може, і що кожен – від найменшого ФОП до величезного підприємства – може самостійно приймати рішення, як рухатися далі. Ви не можете пояснити випускникам, чи зможуть вони отримати освіту в цій країні, на яких умовах, продовжуєте плодити чутки щодо зовнішнього незалежного оцінювання. Ви не здатні дати відповідь, куди рухається Україна. Поки що наша держава котиться у безодню.

Ви «справедливо» розподілили соцекономрозвиток, ще раз наголошую, розділивши народних депутатів на «чорних» і «білих», але ви не можете поділити в такий спосіб Україну, тому що Україна єдина. Прості люди побачать це у своїх регіонах. А абсолютно безглузді ініціативи, які пан Прем'єр-міністр намагається видавати за реформи, програми тощо лише прискорюють процес падіння економіки і країни.

Ви заганяєте в круте піке енергетичну галузь України, довівши до кризового стану «Енергоатом», Східний гірничо-збагачувальний комбінат. Із аналізу Програми діяльності Кабінету Міністрів вбачається, що одним із головних пріоритетів країни є, вибачайте, діджиталізація. Це звучить смішно на фоні кризи, в якій ми опинилися.

Щодо сфери охорони здоров'я немає жодної конкретики. Як приклад можу навести закупівлю засобів захисту (захисних окулярів, масок тощо) за ціною, що у сім-вісім разів перевищує реальну вартість. У сфері соціального захисту надзвичайне занепокоєння викликає пункт про підвищення рівня зайнятості населення у віці від 15 до 70 років. Що це таке, як не знущання: підліткам іти працювати замість навчання чи збільшувати пенсійний вік? Люди розгублені, налякані й розчаровані, але повірте, вже незабаром це стане злістю. Допоки ви вважаєте, що в нас усе гаразд, країна ледве зводить кінці з кінцями. Якщо ви не здатні відповісти на це запитання, то підіть з цієї посади, пане Прем'єр-міністре.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Кубів Степан Іванович.

Гончаренко Олексій Олексійович.

ГОНЧАРЕНКО О.О., член Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (одномандатний виборчий округ № 137, Одеська область, самовисуванець). «Європейська солідарність». Я прошу шановного пана Прем'єр-міністра послухати. Я виступаю щодо вашої програми, а ту чергу прохачів, яка стоїть до вас за черговим «розпилем», можна й зупинити на якусь хвилину.

Тепер щодо тієї програми, яку ми зараз розглядаємо. Спочатку нам дали програму на 10 сторінок, тепер – на 85. Шановний пане Прем'єр-міністре, ви недопрацювали, бо мали подати програму на 95 сторінках – це ж сакральне число для вашої влади. Взагалі немає сенсу обговорювати жодної з цих сторінок, тому що наш уряд уже перетнув межу 100 днів.

Скажіть мені, яке затвердження програми після 100 днів? У всьому світі вже відбуваються звіти про те, що зроблено за 100 днів, а ми тут з вами лише обговорюємо програму, що будемо робити. Шановні друзі, що ж будемо робити? В цьому немає жодного сенсу.

Ми хотіли почути відповідь, що ви вже зробили, а відповіді, на жаль, немає. Ви щойно сказали з трибуни, що ми вже перемогли коронакризу. Ви знущаетесь над нами? Сьогодні зафіксовано рекордну кількість хворих за останню добу, вчора – рекордну кількість, щодня наростаючі цифри – це ви перемогли коронакризу?

Ви розповідаєте, що запроваджуєте економічний націоналізм. У мене просте запитання: економічний націоналізм – це що? Це російське вугілля на «Центренерго»? Чи економічний націоналізм – це китайські захисні костюми для наших медиків, чи французькі гелікоптери, чи єгипетська картопля в наших супермаркетах? Де ваш економічний націоналізм? Про що ви нам розповідаєте?

Усі ці пусті балачки ми вже чули багато разів, і ці загальні фрази, які ви тут понаписували. Де конкретні результати? А конкретні результати такі: економіка летить у прірву. Перший уряд Зеленського розповідав, що ВВП буде плюс 8 відсотків на рік. Знаєте, із цифрою вони вгадали – таки 8, тільки не плюс, а мінус. На цей рік прогноз – мінус 8 відсотків ВВП. Ви про це не кажете. Що ви з цим будете робити?

Ви нам казали про доходи населення. Де вони, ці доходи? Люди втратили роботу. Під час недолугого карантину, який ви запровадили, працювали ваші заклади, різноманітні «велюри», в яких ви сиділи, а люди сиділи на карантині і втрачали свої останні копійки, коли вони могли щось заробити. За такі результати після 100 днів вас треба висилати за сотні кілометрів від Кабміну, щоб у цей радіус ви навіть не заходили.

Тепер про те, що треба робити. Оце підписи, які фракція «Європейська солідарність» збирає за відставку цього уряду. Не програму уряду треба приймати, а гнати його в шию. Тут уже 80 підписів. Я запрошую всіх, хто називає себе опозицією і народними депутатами України, гнати другий уряд Зеленського, бажано разом із ним.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Железняк Ярослав Іванович.

ЖЕЛЕЗНЯК Я.І., перший заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Голос»). І знову цей уряд приходить до нас із програмою. І знову ця програма схожа на твір. І знову цю програму не схвалив навіть комітет. І знову «двійка».

Шановні урядовці, я хочу нагадати відомий вираз Рейгана, який цитував тут пан Зеленський: «Уряд не вирішує наших проблем, уряд і є нашою проблемою». Зараз цей вираз актуальний як ніколи. Уряд і є нашою проблемою, коли

намагається замилити нам очі черговим твором. Уряд і є нашою проблемою, коли в поліцейських відділках не захищають громадян, а катують та гвалтують. Уряд і є нашою проблемою, коли замість того, щоб набивати склади лікарень, вони набивають власні кишені. Уряд і є нашою проблемою, коли замість того, щоб дати майбутнє випускникам, вони намагаються відмінити ЗНО. Уряд і є нашою проблемою, коли замість чергової казки про зростання на 40 відсотків ВВП вони пропонують іншу нереалістичну казку про 500 тисяч робочих місць.

Шановна коаліціє, уряд і є нашою проблемою, тому що вважає своїми роботодавцями не нас з вами, не парламент, а зовсім іншу будівлю по вулиці Банковій. Так, уряд є нашою проблемою, тому що за 100 днів показав, що не заслуговує на імунітет.

Навіщо вони сюди прийшли? Для того, щоб отримати право не бути звільненими протягом року, але я особисто їм не вірю. Вірю вам. Вірю, що Комітет з питань здоров'я нації, медичної допомоги та медичного страхування не дасть обкрадати лікарів. Вірю, що Комітет з питань освіти, науки та інновацій не дасть скасувати ЗНО. Вірю, що Комітет з питань економічного розвитку захистить промисловість. Я вірю в те, що цей парламент здатен змінити країну, але цей парламент не може змінити країну, якщо в нас такий неефективний уряд.

Шановні колеги, наша місія – не тільки іноді щось приймати. Наша місія в тому, щоб запобігти. І сьогодні я вас прошу: давайте, незалежно від приналежності до фракцій, незалежно від політичної позиції, виконаємо нашу місію і не приймемо цю програму, нарешті натиснемо червону кнопку, скажемо їм, що вони не заслуговують на рік імунітету, а потім разом покажемо, що таке ефективна робота. Я закликаю всіх проголосувати червоною кнопкою і знову поставити їм за цю програму «двійку» (*Оплески*).

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Олег Іванович Кулініч.

КУЛІНІЧ О.І., член Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики (одномандатний виборчий округ № 147, Полтавська область, самовисуванець). Доброго дня, шановні колеги. Чи може бути парламент повністю задоволений доопрацьованою програмою уряду? Звичайно, що ні. У ситуації, в якій опинилася Україна, враховуючи світову економічну кризу, пандемію коронавірусу, ми хотіли б від уряду значно більшого. Щодо самої програми, вона стала більш системною за попередню, враховуючи пропозиції депутатів, зокрема нашої групи, що стосуються справедливого оподаткування, виведення економіки країни з тіні, а це основа для наповнення бюджетів усіх рівнів. Серед позитивного уряд декларує продовження європейської інтеграції, індексацію пенсій, створення нових робочих місць, залучення інвестицій. Це, власне, те, на чому постійно наголошує наша група, і що потрібно нашій країні. Чогось кардинально нового у доопрацьованому документі ми, на жаль, не побачили.

Звичайно, хотілося б побачити у програмі величезні кошти на боротьбу з коронавірусом, як у Сполучених Штатах Америки, Франції, Німеччині. Хотілося б побачити конкретні цифри щодо підтримки малого і середнього бізнесу при виході країни зі складної економічної ситуації, з коронакризи і ще багато чого, що роблять потужні європейські країни, у тому числі, Сполучені Штати Америки. Але давайте будемо об'єктивними: на жаль, наша держава на сьогодні не може собі цього дозволити.

Діючий уряд пропрацював три місяці. Це були складні часи і для уряду, і для всієї держави загалом. Ми вважаємо, що карантинні обмеження були запроваджені своєчасно, хто що не казав би, вони убезпечили державну медичну систему від колапсу. Звичайно, не все було зроблено. Були затримки з виплатою заробітної плати лікарям. Виплати проводилися не в тому обсязі, як цього хотілося б. Але наразі в Україні порівняно непогана статистика захворюваності на COVID-19, якщо порівнювати її з європейськими країнами, Сполученими Штатами Америки. На нашу думку, в існуючих умовах ми не можемо постійно змінювати уряд, який працює 100 днів. Це не на користь державі, її стабільності.

Я думаю, що сьогодні парламент має дати шанс Кабінету Міністрів показати свою ефективність у виконанні власної програми, особливо в подоланні економічних і соціальних викликів. Наша депутатська група вирішила підтримати доопрацьовану програму уряду. А взагалі парламент має достатньо інструментів, якими можна відправити уряд у відставку у будь-який час, якщо ця команда покаже свою нездатність і не буде виконувати власну програму.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Юлія Володимирівна Тимошенко.

ТИМОШЕНКО Ю.В., член Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Фракція «Батьківщина». Шановні друзі, я сподіваюся, що хоча б у цьому залі всі розуміють, що йдеться не про Програму діяльності Кабінету Міністрів. Я думаю, ви розумієте, що це ритуальні танці, які намагаються виконати на поганій політичній сцені. Я хочу нагадати залу і всій країні, що це вже третій уряд і третій Прем'єр-міністр, який працює при Президентові Зеленському. Ми бачимо, що вже й третій уряд отримав квиток на вихід. Якщо цю програму не буде проголосовано, це не тому, що програма погана чи гарна, а тому що є команда Зеленського голосувати за Програму діяльності Кабінету Міністрів чи немає, і чи погодився Зеленський «зливати» цей уряд, чи він ще буде його тримати. От в чому питання.

А тепер давайте подумаємо, чому перший уряд пропрацював три місяці, другий – шість місяців, третій – три місяці і, швидше за все, буде четвертий. Тому що не Програма діяльності Кабінету Міністрів цікава. Реальна програма, за якою живе абсолютна влада Президента Зеленського – це меморандум

з Міжнародним валютним фондом, у якому виписано діаметрально протилежне тому «солодкому», що подається у програмі уряду.

Проблема і питання зовсім в іншому. Ви знаєте, що на сьогодні вже 60 відсотків людей, за останнім соціологічним опитуванням, вважають, що країна рухається у неправильному напрямку, і лише 26 відсотків вважають, що у правильному. На когось усі провали в управлінні країною, весь цей хаос, бардак, так би мовити, треба списувати. Все, що змогли, списали на уряд Гончарука, і він пішов з нульовим рейтингом. На сьогодні у Президента 33 відсотки підтримки, у парламенту – 9 відсотків, у цього уряду – 9 відсотків. Зараз намагаються знайти чергову жертву, на яку влада Зеленського скидатиме хаос в державі та політику, свідомо спрямовану проти національних інтересів України і проти кожного українця.

Я хочу просто поспівчувати Прем'єр-міністру, який став черговою жертвою, яку відправили на заклання. Він не призначив самостійно жодного міністра, не розробив самостійно жодної тактики чи стратегії, він живе у парадигмі зовнішнього управління і заплатить за це своєю посадою. Я прогножую, що цю програму не буде підтримано. Ми, безумовно, не будемо за цю «туфту» голосувати. Зробіть висновки, тому що країна котиться у прірву. Це треба виправляти.

Слава Україні!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Бурміч Анатолій Петрович.

Королевська Наталія Юріївна.

КОРОЛЕВСЬКА Н.Ю., *заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційна платформа – За життя»).* Шановні колеги! Шановні присутні! Є таке захворювання, що називається «роздвоєння особистості» або «шизофренія». З цією хворобою не беруть в армію та не призначають на державні посади.

Уряд Шмигала, який підписав два документи – меморандум з МВФ та Програму діяльності Кабінету Міністрів, продемонстрував клінічну картину цього захворювання, тому що ці два документи протирічать один одному. Як би ми з вами не ставилися до МВФ, це серйозна міжнародна структура. Цей уряд «вициганив» у них гроші під певні зобов'язання. І що ми бачимо? Вони принесли нам програму. Ви від імені України підписали зобов'язання перед МВФ, обманувши всю країну. Якщо ви будете виконувати Програму діяльності Кабінету Міністрів, тоді «кинете» МВФ, а якщо ви будете виконувати меморандум з МВФ, тоді ви сьогодні обманюєте цей зал, а найголовніше, обманюєте всю країну і всіх людей.

Судячи з таких дій, ми маємо справу з яскравими наперсточниками, які хочуть прийняти цю програму лише з однією метою – отримати на рік право не бути звільненими. Судячи з усього, вони взагалі не збираються виконувати ніякої програми, і не мають ніякого плану, тому що в них головна мета – здати

країну в міжнародне, зовнішнє керування, і після цього піти, хоч і обпльованими, але ж забезпеченими на все життя.

Наша позиція така. Ми звертаємося до залу, до всіх відповідальних депутатів: цю програму приймати не можна, тому що це шахрайство. Ми повинні об'єднати наші зусилля і відправити цей уряд у відставку. Досить ставити експерименти над країною, над людьми. Треба терміново виправляти помилки режиму Порошенка – відмінити медичну реформу, переглядати пенсійну реформу, а головне – об'єднати зусилля, щоб повернути мир нашій країні.

Ми звертаємося до Президента Зеленського. Напевно, досить уже призначити хороших друзів на керівні посади в країні. Давайте створимо уряд національної довіри, об'єднаємо зусилля, відкладемо в бік політичні амбіції.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Качура Олександр Анатолійович.

КАЧУРА О.А., заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Фракція «Слуга народу». Шановний Прем'єр-міністре! Шановні члени уряду! Насправді історія з Програмою діяльності Кабінету Міністрів показала всьому українському народу, що ми будемо однозначно підтримувати представників своєї команди, представників уряду, але не будемо прикривати тих, хто робитиме помилки, і будемо наполягати, щоб кожна їхня дія була якісною.

Справді, програма «2.0», як ви її називаєте, базується на програмі насамперед Президента України Володимира Олександровича Зеленського, програмі політичної партії «Слуга народу». І це правильно, бо саме наша політична партія делегувала вас працювати в уряд, базуючись на пропозиціях профільних комітетів. За моєю інформацією, було враховано близько 80-85 відсотків пропозицій. Я вам скажу, що для мене було ключовим у прийнятті рішення підтримувати чи не підтримувати програму діяльності вашого уряду.

Перше. У вашій програмі виписана стратегія підтримки малого та середнього бізнесу, це й програма «Доступні кредити 5-7-9%», і програма компенсації відсоткових ставок. І це правильно, адже під час пандемії коронавірусу, під час світової економічної кризи, яка на нас насувається, нам обов'язково треба зробити акцент на підтримці малого, середнього бізнесу, збереженні робочих місць, підтримці найменших, у яких невеликий запас міцності.

Другий блок питань, важливих для мене і для всієї країни. Це питання миру в Україні та реінтеграції Донбасу. Передбачено повернення статусу резидента українським громадянам, які зареєстровані та мешкають у Донецькій та Луганській областях. Це надання адміністративних послуг переселенцям, забезпечення щонайменше 1500 сімей українських громадян – переселенців на підконтрольних територіях постійним або тимчасовим житлом. Це вирішення питання реєстрації близько 800 тисяч українських громадян. Це найголовніші на сьогодні питання: продовольча безпека, підтримка українського підприємництва

та українського фермерства, створення умов для ведення сімейного фермерства. Ви повинні це все реалізувати, але ми сьогодні голосуємо за стратегічний документ, за програму розвитку країни, а не за індульгенцію на один рік вашого перебування при керівництві державою. Ми з вами домовилися на засіданні фракції: якщо у парламенту виникне недовіра до діяльності вашої або будь-кого з ваших міністрів, ви напишете заяву і підете у відставку.

Голосуємо. Підтримуємо програму. Розвиваємо українську державу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, час для виступів від депутатських фракцій і груп вичерпано. Наступне питання в рамках розгляду Програми діяльності Кабінету Міністрів – виступи народних депутатів. Запишіться, будь ласка, на виступи.

Поляков Антон Едуардович.

ПОЛЯКОВ А.Е., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань антикорупційної політики (одномандатний виборчий округ № 206, Чернігівська область, політична партія «Слуга народу»). Шановні колеги, я не знаю, що можна казати про програму «2.0», якщо наш уряд працює вже 100 днів, а до цього пан Шмигаль працював з Гончаруком, і нам все розповідають казки про наше щасливе майбутнє. Де відповіді на запитання про 500 тисяч робочих місць, про підтримку ФОПів, а саме про прийняття законопроектів на відміну антифопівських законів? Де вирішення тих завдань, які ми перед вами ставили під час вашої роботи? Я не розумію, навіщо ви знову обманюєте людей.

Я розумію, що ви домовилися з фракцією «Слуга народу», все вже у вас гаразд, але навіщо знову обманювати народ? Чому ви не можете просто взяти й піти у відставку і дати можливість працювати справжній фахівцям замість того, щоб лобювати інтереси певного олігарха, змінюючи, скажімо, розхід електроенергії? На що? На російське вугілля. Так, пане Шмигалю? Я просто не розумію, це суцільний фарс. У мене до вас запитань немає, тому що я вже впевнений, що абсолютно нічого з вашої програми виконано не буде.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Макаров Олег Анатолійович.

МАКАРОВ О.А., секретар Комітету Верховної Ради України з питань правової політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Голос»). Прошу передати слово Юрчишину.

ЮРЧИШИН Я.Р., перший заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань антикорупційної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Голос»). Шановні колеги, насправді, даючи колективний імунітет уряду, ми повністю унеможливуємо отримання колективного імунітету суспільством. Чому? Я не говоритиму про всіх виконавців чергового уряду, якого вам принесли, як kota в мішку. Я говоритиму лише про персоналії.

Якщо міністр охорони здоров'я замість того, щоб досягти зниження показників захворюваності, фактично наживається на закупівлях (про це є звернення, зокрема, до правоохоронних органів), підтримує не українського виробника, а стимулює китайського, закупаючи китайські костюми, то чи вартує імунітету цей уряд? Чи цей конкретний міністр мав би відповідати зовсім по-іншому? Якщо міністр економіки атакує чи не єдину адекватну реформу *ProZorro*, при тому системно, а сам увесь час працює на олігарха Бахматюка, про що відверто говорить, то чи вартий імунітету такий міністр? Якщо міністр внутрішніх справ ігнорує запрошення до парламенту, прийшовши лише на три із 32 засідань профільного комітету (просто показує, де він вас бачив), якщо в момент, коли в країні фактично збільшується рівень захворюваності на COVID-19, тиском на уряд намагається видурити додаткових 2,7 мільярда зі стабілізаційного фонду, який ми сформували для боротьби з пандемією, чи вартує цей міністр імунітету? Я вже не кажу про те, що він покриває гвалтівників, вбивць дітей.

І ви готові голосувати за імунітет для такого уряду? Цей уряд треба відправляти у відставку чи персонально (ви може підтримати, підписи за відставку пана Степанова ще збираються, підходьте до Ольги Стефанишиної та підписуйтеся), чи загалом, як пропонують наші колеги.

Єдине, на що не заслуговує цей уряд, – на імунітет, який він вкрав у суспільства. Доки поліція буде вбивати і катувати, доки медики будуть незахищеними, а міністр розкошуватиме, доки на посаду міністра освіти і науки пропонуватимуть людину, яка витратила кошти не на зарплати викладачам, а собі на нову машину, доти єдине гасло: уряд – геть! Авакова – геть! (*Оплески*).

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Андрійович Зіновій Мирославович.

АНДРІЙОВИЧ З.М., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики та природокористування (одномандатний виборчий округ № 87, Івано-Франківська область, політична партія «Слуга народу»). Прошу передати слово Дмитру Люботі.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Не чути. Шановні колеги, говоріть у мікрофон, будь ласка.

АНДРІЙОВИЧ З.М. Прошу передати слово Дмитру Люботі.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Любота Дмитро Валерійович.

ЛЮБОТА Д.В., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань інтеграції України з Європейським Союзом (одномандатний виборчий округ № 177, Харківська область, політична партія «Слуга народу»). Виборчий округ № 177, Харківщина, фракція «Слуга народу». Шановний пане Прем'єр-міністре, насамперед хочу подякувати вам за належне реагування на звернення

народних депутатів. Було зібрано більше 70 підписів за відновлення дієвої системи урядового державного фінансового контролю.

Нині більше половини державних коштів розподіляється через місцеві бюджети. Це добре, але ми, депутати-мажоритарники, бачимо, як на місцях відбуваються чисельні зловживання, утворюються вотчини місцевих князків. Про ці шахрайства з коштами в місцевих бюджетах знають усі, але для їх практичного виявлення та документального фіксування потрібні рішучі кроки уряду щодо розбудови та підвищення інституційної спроможності Державної аудиторської служби, бо це практично єдиний орган, здатний забезпечити належний контроль за місцевими бюджетами.

На закінчення виступу хочу побажати успіхів у реалізації програми уряду. Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Шановні колеги, заключне слово Прем'єр-міністра України – 3 хвилини. Після цього переходимо до голосування. Запросіть, будь ласка, народних депутатів до залу.

Денис Анатолійович Шмигаль.

ШМИГАЛЬ Д.А. Дякую, шановний пане Голово. Дякую, шановні пані та панове народні депутати. Дякую, шановні українці. Повторюю: ні уряд, ні я особисто не женемося за імунітетом. Багато сказано про те, що уряд намагається отримати імунітет. Чи потрібен комусь імунітет? Ні, сьогодні треба діяти і показувати результат для українців. Для цього ми тут, на своїх робочих місцях. Це важка робота по 18-20 годин. Ми будемо виконувати цю роботу зі всією відданістю та професіоналізмом – кожен міністр. Я в цьому впевнений.

Звісно, що робота з комітетами Верховної Ради, підтримка парламенту є ключовим чинником успіху нашого уряду. Лише спільна робота забезпечить той результат, який головна фракція парламенту, інші фракції, парламент загалом обіцяв українцям під час своєї роботи. Уряд – це, справді, інструмент виконання очікувань суспільства. Повторюю: річ не в імунітеті, а в дуже чітких векторах, які ми маємо продемонструвати українському суспільству – куди ми рухаємося, для чого, яким буде результат. Ми маємо дати суспільству можливість контролювати діяльність уряду, виконання обіцянок, які парламентарії давали людям, йдучи на вибори.

Справді, минув певний час. За 100 днів ми відзвітували. Цей звіт був абсолютно відвертим, відкритим, суспільство його оцінює. Щодо подальшої роботи впевнений, що ця програма, розроблена спільно з комітетами Верховної Ради, буде ефективним, хорошим дороговказом, яким ми в будь-якому разі скористаємося. З імунітетом чи без імунітету ми будемо якісно, віддано, повноцінно виконувати свою роботу, будемо відвертими перед суспільством і в повній комунікації та співпраці з парламентом.

Дякую за вашу підтримку. Дякую за роботу, яку ми виконали спільно. Прошу підтримати проект Програми діяльності Кабінету Міністрів України, яка

є, справді, хорошим, стратегічним, правильним програмним документом для нашої держави.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Денисе Анатолійовичу. Шановні колеги, переходимо до голосування. Запросіть народних депутатів до залу. Займіть, будь ласка, свої місця. Готові голосувати?

Шановні колеги, відповідно до статті 85 Конституції України та статті 227 Регламенту Верховної Ради України ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Постанови «Про Програму діяльності Кабінету Міністрів України» ([№ 3330](#)) від 12 червня 2020 року в цілому. Готові голосувати? (*Шум у залі*). Ми ж вас чекали, Ярославе Івановичу. Я впевнений, що ви підтримаєте. Прошу підтримати та проголосувати.

«За» – 207 (*Шум у залі*).

Рішення не прийнято (*Оплески*).

Покажіть фракціях і групах.

Наступне питання порядку денного (*Шум у залі*). Дякую. Шановні колеги, виступів з мотивів не передбачено, вибачте.

На ваш розгляд внесено Звіт про виконання Закону України «Про Державний бюджет України на 2019 рік». Слово для доповіді має... Вибачте, відповідно до статті 162 Регламенту Верховної Ради України розгляд звіту відбувається за процедурою повного обговорення.

Комітет пропонує такий порядок розгляду: доповідь міністра фінансів України – до 5 хвилин, відповіді представників Міністерства фінансів на запитання народних депутатів – до 3 хвилин, співповідь заступника Комітету з питань бюджету – до 5 хвилин, співповідь Голови Рахункової палати – до 5 хвилин, виступи від депутатських фракцій і груп, народних депутатів – до 21 хвилин, потім – прийняття рішення. Немає заперечення щодо такого порядку розгляду? Немає.

Шановні колеги, у мене ще є оголошення. Надійшов пакет документів на кандидата на посаду міністра освіти і науки (*Шум у залі*). Ми розглянемо це питання після перерви в порядку, передбаченому Регламентом.

Слово для доповіді має міністр фінансів України (*Шум у залі*).

Сергію Михайловичу, будь ласка. Ви його добре знаєте? Це ваш колега?

МАРЧЕНКО С.М., міністр фінансів України. Шановні народні депутати! На ваш розгляд внесено Звіт про виконання Закону України «Про Державний бюджет України на 2019 рік». У цілому в 2019 році зростання вітчизняної економіки, доходів населення та споживання мало позитивний вплив на наповнення доходної частини бюджету, тоді як зміцнення обмінного курсу гривні до долара

США та дезінфляційні процеси мали негативний вплив на виконання доходів бюджету. Водночас зміцнення обмінного курсу сприяло забезпеченню макроекономічної стабільності та економії видатків на обслуговування державного боргу, номінованого в іноземній валюті.

На слайді представлені основні макропоказники за 2018-2019 роки. У 2019 році Верховна Рада України чотири рази вносила зміни до Державного бюджету, якими зменшила як доходну, так і видаткову частини. Так, доходи зменшилися на 18,8 мільярда гривень – до 1 трильйона 7 мільярдів гривень; видатки зменшилися на 19,1 мільярда гривень; надання кредитів збільшилося на 1,4 мільярда гривень – до 15,1 мільярда гривень; граничний обсяг дефіциту збільшився на 1,1 мільярда гривень. Основні зміни були здійснені в жовтні 2019 року, ними передбачено фінансування програм об'єднання та створення нових міністерств, збільшення грошового забезпечення військовослужбовців, збільшення коштів резервного фонду, підвищення заробітної плати шахтарям.

За 2019 рік державний бюджет було виконано з доходами 998,3 мільярда гривень, що на 7,6 відсотка більше, ніж за 2018 рік; з видатками – 1 трильйон 75,1 мільйона гривень, що на 9,1 відсотка більше, ніж за 2018 рік, та з дефіцитом у сумі 81 мільярд гривень.

Рівень виконання річного показника, затвердженого Верховною Радою України, зі змінами становив 99,1 відсотка. Рівень виконання річного розпису зі змінами, внесеними розпорядниками коштів державного бюджету, зі спеціальним фондом у частині власних надходжень та видатків становив 96,3 відсотка. Доходи загального фонду державного бюджету збільшилися на 5,5 відсотка – до 879,8 мільярда гривень.

Рівень виконання річного розпису зі змінами до загального фонду становив 96,9 відсотка, що обумовлено скороченням виробництва тютюну, звільненням із січня 2019 року від оподаткування ПДВ сонячних батарей, запровадження урядом Російської Федерації з 1 червня 2019 року видачі дозволів на експорт в Україну вугілля, бензинів, дизпалива та скраплених газів, зміцнення обмінного курсу гривні.

Із основних бюджетоутворюючих податків у 2019 році було перевиконано надходження до загального фонду державного бюджету коштів, що перераховуються Національним банком України відповідно до Закону «Про Національний банк України», на 17,3 мільярда гривень; податку на прибуток підприємств – на 11,6 мільярда гривень; податку та збору на доходи фізичних осіб – на 3,8 мільярда гривень; частини чистого прибутку доходу державних або комунальних унітарних підприємств – на 0,8 мільярда гривень.

Перевиконання планів за зазначеними податками та зборами дало змогу частково компенсувати недовиконання запланованих обсягів з таких джерел: ПДВ – на 39 мільярдів гривень; акцизного податку – на 13,4 мільярда гривень; рентної плати за надра – на 11,3 мільярда гривень; ввізного мита – на 0,8 мільярда гривень.

У загальній сумі доходів державного бюджету 76,2 відсотка становлять п'ять бюджетоутворюючих податків та зборів: ПДВ – 37,9 відсотка; акцизний податок – 12,4 відсотка; ПДФО – 11 відсотків; податок на прибуток підприємств – 10,7 відсотка; рентна плата за користування надрами – 4,1 відсотка. Надходження податку на прибуток підприємств порівняно з 2018 роком збільшилися на 10,5 відсотка або на 10,2 мільярда гривень – до 107,1 мільярда гривень. Надходження до державного бюджету від податку на додану вартість зросли на 1,1 відсотка або на 4,2 мільярда гривень. Бюджетне відшкодування ПДВ з державного бюджету зросло на 15,4 відсотка або на 20,2 мільярда гривень.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Сергію Михайловичу, ми народним депутатам не додаємо додаткового часу, за всієї поваги.

Шановні колеги, до слова запрошується заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань бюджету Олександр Миколайович Трухін.

ТРУХІН О.М., заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (одномандатний виборчий округ № 40, Дніпропетровська область, політична партія «Слуга народу»). Шановний Дмитре Олександровичу! Шановні народні депутати! Комітет з питань бюджету 3 червня за участю представників Міністерства фінансів та Рахункової палати розглянув урядовий Звіт про виконання Закону «Про Державний бюджет України на 2019 рік» та відповідні висновки Рахункової палати.

У листі-висновку комітету наведено детальний аналіз виконання державного та місцевих бюджетів за 2019 рік. Зокрема, за наслідками опрацювання звіту комітет звернув увагу на те, що окремі фактичні макропоказники, насамперед валютний курс та рівень інфляції, суттєво відрізняються від прогнозованих, врахованих при затвердженні Державного бюджету, що свідчить про недоліки прогнозування та негативно впливає на якість бюджетного планування.

За оцінкою Рахункової палати, низька якість макроекономічного прогнозу призвела до недоотримання державним бюджетом 43 мільярдів гривень доходів. Невиконання плану доходів загального фонду становило 28,6 мільярда гривень і є найгіршим показником за останні п'ять років, при тому, що планові показники у жовтні були зменшені на 20,1 мільярда гривень. Цей обсяг невиконання був би ще більшим, якби не значне перевиконання надходжень від Національного банку України та сплата наприкінці року НАК «Нафтогаз України» значної суми платежів.

Рахункова палата вважає, що невиконання доходів спричинене низькою якістю макропрогнозу та недоліками планування доходів. Продовжував погіршуватися стан платіжної дисципліни платників податків. Зокрема, податковий борг перед державним бюджетом збільшився на 18,5 мільярда гривень. Це негативно вплинуло на виконання доходів бюджету та свідчить про недовіру заходів податкових органів щодо управління податковим боргом.

Видатки загального фонду проведено на 30,8 мільярда гривень, менше бюджетних призначень, які в жовтні вже зменшено на 22 мільярди гривень, що також є найгіршим показником виконання цього плану за останні п'ять років. Однак зменшення призначень виявилось недостатнім, тому в грудні за дорученням уряду на деякий час було обмежено проведення значної частини видатків. Традиційно значні обсяги видатків – 28,7 відсотка річного обсягу проведено на останній квартал, що збільшило ризики непродуктивного використання коштів та корупційної складової.

На кінець року було недостатньо ресурсів загального фонду у зв'язку з невиконанням плану надходжень, тому для здійснення витрат залучалися кошти Єдиного казначейського рахунку, що не становили надходження загального фонду. Загалом це свідчить про неналежне управління бюджетними коштами, неефективність заходів і забезпечення ліквідності ЄКР. Незважаючи на збільшення, порівняно з 2018 роком, перерахованих до Пенсійного фонду коштів державного бюджету на 32,2 мільярда гривень, відбулося подальше нарощування заборгованості цього фонду за показниками ЄКР, хоча згідно з вимогами такі позиції мали бути терміново погашені до кінця року.

Не виправлена ситуація щодо незадовільного стану проведення Міністерством охорони здоров'я видатків на централізовані заходи, а саме: за відповідною програмою використано 6,5 мільярда гривень або 99 відсотків від плану. Проте відповідні видатки між адміністративно-територіальними одиницями становили менше 1 відсотка від плану, що є неприйнятним. Як наслідок, поставка лікарських засобів та медичних виробів здійснювалася зі значним запізненням. У зв'язку з цим дебіторська заборгованість на кінець року становила 7,7 мільярда гривень. Загалом за видатками загального фонду дебіторська заборгованість зросла на 21 відсоток і на кінець року становила 27,4 мільярда гривень.

Третина рішень уряду щодо розподілу міжбюджетних трансферів приймалася в останньому кварталі, що створило передумову для неповного освоєння коштів місцевими бюджетами, і свідчить про неефективне управління та планування розподілів і використання. Як наслідок, на кінець року невикористаними залишилися значні кошти наданих місцевим бюджетам субвенцій, зокрема, із загального фонду – 9,5 мільярда гривень, що спричинило неналежне нормативно-методологічне забезпечення, відсутність об'єктивної оцінки реальних потреб регіонів і недотримання вимог законодавства при використанні субвенцій.

У процесі опрацювання урядового звіту з урахуванням висновків Рахункової палати комітет розробив новий проект постанови [№ 3269-д](#). Комітет з питань бюджету рекомендує Верховній Раді за наслідками розгляду звіту прийняти проект постанови № 3269-д. Прошу підтримати рішення комітету.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

До слова запрошується Голова Рахункової палати Валерій Васильович Пацкан.

ПАЦКАН В.В., Голова Рахункової палати України. Доброго дня, шановний пане Голово! Шановні народні депутати! Рахункова палата здійснила аналіз виконання Закону «Про Державний бюджет України за 2019 рік» і затвердила відповідні висновки. Загальна оцінка така: уряд не забезпечив виконання Державного бюджету на 2019 рік, і це за умови зменшення у IV кварталі доходів і видатків більше ніж на 20 мільярдів гривень. Коротко зупинюся на тому, що вплинуло на виконання Державного бюджету, що спостерігається цього року, і що варто врахувати при його формуванні на наступний рік.

Перше. Бюджет – це відображення економіки. У 2019 році державний бюджет виконувався в умовах рецесії в промисловості, де створюється найбільше доданої вартості. З III кварталу почалося уповільнення зростання реального ВВП. Цього року, ще до початку поширення коронавірусу, ці негативні тенденції тільки поглибилися, несприятливий інвестиційний клімат в Україні завадив залученню прямих іноземних інвестицій у запланованих обсягах. У 2019 році надійшло лише 2,4 мільярда гривень із США. Вдумайтеся: це уп'ятеро менше від обсягу приватних грошових переказів в Україну з-за кордону. Не вдалося залучити інвесторів до придбання державної власності. У результаті, до державного бюджету не надійшло жодної гривні від великої приватизації, загалом бюджет недоотримав 16 мільярдів гривень.

Зростання економіки стримувалося обмеженим кредитуванням. Залишки наданих в економіку кредитів у 2019 році зменшилися на 101 мільярд гривень або на 9 відсотків. Цього року запроваджено компенсацію з бюджету більшої частини ставки кредиту, але навіть державні банки уникають надання кредитів. Причина – високі ризики втрати коштів.

Друге. Уряду треба поліпшувати якість прогнозу основних макропоказників, які враховуються при затвердженні Державного бюджету. За оцінкою Рахункової палати, низька якість прогнозу на 2019 рік призвела до недонадходження 43 мільярдів запланованих доходів. Не винятком став і цей рік. У Державний бюджет на 2020 рік закладено середній обмінний курс – 27 гривень за долар США, а в подальшому збільшено до 30 гривень. Фактично у січні-травні курс долара становив 25,8 гривні. За оцінкою Рахункової палати через це державний бюджет недоотримав 7 мільярдів гривень.

Третє. Невиконання з року в рік плану надходжень одних і тих самих податків свідчить про недоліки планування та про недостатні дії уряду щодо забезпечення запланованих обсягів надходжень. Зокрема, за рахунок скорочення контрабанди, зменшення ринку пального і тютюнових виробів, про що ми не раз зауважували під час аудитів.

Четверте. Через неналежне планування видатків щомісяця збільшується сума запланованих, але не використаних коштів бюджету. На початок грудня вона досягла 68 мільярдів гривень. Як наслідок, вноситься багато змін до розпису Державного бюджету. Вдумайтеся в цифру: у 2019 році так званих «перекидок» було 1100.

П'яте. Щоб компенсувати свої прорахунки, уряд просить наперед сплачувати податки. Так, у грудні 2019 року до бюджету додатково мобілізовано 4 мільярди гривень – частина чистого прибутку державних підприємств і 8,5 мільярда гривень – дивіденди НАК «Нафтогаз України», термін сплати яких настає у 2020 році. Майже 12 мільярдів гривень – переплата податків і зборів. Також стримувалося відшкодування ПДВ. Так, у грудні 2019 року було відшкодовано 10 мільярдів ПДВ, а в січні 2020 року – аж 18 мільярдів.

Шосте. Пенсійний фонд і місцеві бюджети котрий рік поспіль винні Державному казначейському рахунку майже 1 мільярд гривень. У 2019 році державний бюджет заборгував, і Прем'єр-міністр тимчасово зупинив обслуговування платежів, не віднесених до захищених статей.

Шановні народні депутати, сподіваюся, що наведені цифри у висновках Рахункової палати будуть враховані при виконанні Державного бюджету на цей рік і підготовці на...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Шановні колеги, прошу записатися на виступи від депутатських фракцій і груп. Білозір Лариса Миколаївна.

Лубінець Дмитро Валерійович.

ЛУБІНЕЦЬ Д.В., голова Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій у Донецькій, Луганській областях та Автономної Республіки Крим, міста Севастополя, національних меншин і міжнаціональних відносин (одномандатний виборчий округ № 60, Донецька область, самовисуванець). Шановна президіє! Шановні народні депутати! Шановні громадяни України! За що ми сьогодні зібралися голосувати? Я дуже уважно слухав звіт Голови Рахункової палати. Більше тисячі «перекидок» з однієї програми на іншу. Про що це свідчить? Про те, що не вистачало коштів, не могли зібрати, не знали, як латати діри, перекидали з однієї програми на іншу. А чому це відбувалося? Бо замість того, щоб приймати дуже швидкі фахові рішення, займалися латанням дір.

Можу навести деякі цифри. До державного бюджету не надійшло податку на додану вартість у сумі 33 мільярди, акцизного податку – 15,6 мільярда, рентної плати – 10,9 мільярда, податку на додану вартість – 5,7 мільярда. Про що це свідчить? Таке враження, що уряд не розуміє, що таке бюджетний процес і як займатися збором коштів. Коли всі народні депутати, весь парламент вказував на корупційну діяльність, пов'язану з митницею, податковою, вийшов міністр фінансів і розповів, що лише за місяць державний бюджет втрачає через оборудки з поверненням НДС близько 5 мільярдів гривень. Замість того, щоб навести лад, людину відправляють у відставку.

Безумовно, український парламент постійно наголошує на непрофесійних діях уряду. Наразі ми показали, що програма уряду не може бути затверджена. Ми показуємо і вкотре закликаємо уряд: якщо ви не можете справитися зі своїми прямими обов'язками, вибачте, не мучте громадян України, йдіть собі у відставку, знайдемо інших, фахових людей.

Депутатська група «Партія «За майбутнє» виступає за те, щоб наступний уряд був сформований із представників усіх депутатських фракцій і груп, і став урядом національного порятунку. Врешті-решт, досить призначати в уряд людей за політичними вподобаннями. Давайте набирати фахівців. Уже довели ситуацію до такого стану, що скоро через втрати державного бюджету не буде чим заробітні плати бюджетникам платити. Вкотре закликаємо колег і партнерів з монокоаліції: насамперед від вас залежить, як ви ставитеся до таких дій уряду. Наводьте лад з цими урядами.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Цабаль Володимир Володимирович.

ЦАБАЛЬ В.В., секретар Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Голос»). Шановні колеги, що ми почули конкретно від Голови Рахункової палати – єдиного незалежного органу, якому зараз усі ми, народні депутати, можемо повірити? Ми почули, що бюджет у 2019 році був суттєво невиконаний, суттєво відрізнявся від початкового бюджету. Уряд здійснив секвестр, зменшивши доходи на 21 мільярд, і навіть після цього недовиконання доходів було ще на 29 мільярдів. Чому це відбулося? Тому що попередній уряд неправильно, неякісно запланував як доходи, так і видатки. Як результат, через неякісне прогнозування дуже багато галузей економіки не отримали достатнього фінансування. Це медицина, освіта, інші галузі.

Я хочу запитати вас про інше. Чому ми, 420 народних депутатів, сидимо і витрачаємо час, усе це вислуховуючи? Ми слухаємо Голову Рахункової палати, міністра фінансів, представників фракції для того, щоб зробити висновки і наступного разу не допустити такого. Я вам скажу, що висновків зроблено не було. Якщо минулого року не виконано доходів на суму 28 мільярдів, то цього року за п'ять місяців – на 44 мільярди. Ніяких висновків новий уряд не зробив. Навпаки, зроблено ще гірше, бо результат за п'ять місяців удвічі гірший за результат попереднього року.

Чи мали ми можливість зробити висновки? Звісно, що мали. Згадайте: три місяці тому, коли ми здійснили секвестр, багато народних депутатів, зокрема із фракції «Голос», натякали, що цей бюджет нереалістичний. Але нас не було почуто. Що може зараз допомогти, щоб висновки було зроблено? Лише одне – відставка уряду, який за три місяці довів свою неспроможність. Сьогодні Верховна Рада не проголосувала за програму уряду. Ми показали, що ми так думаємо. Я закликаю цей уряд піти у відставку. Давайте призначимо нарешті професійний уряд, який виведе Україну з кризи.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Чийгоз.

Ніна Петрівна Южаніна.

ЮЖАНІНА Н.П., член Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»). Шановні колеги! Я також дуже уважно слухала висновки комітету та Голови Рахункової палати. Дуже рада, що комітет поставився до своєї справи професійно, що в кожному реченні – аналіз цілого блоку питань, як і має бути, професійний, з висновками, цифрами, наданням оцінки саме професійними людьми – народними депутатами, які зібралися в цьому комітеті.

Насправді, висновки комітету, переважно ваших колег, з усіх питань негативні. Мене вразили слова, що пролунали з цієї трибуни, і висновок комітету: визнати виконання Закону «Про Державний бюджет України на 2019 рік» і роботу незадовільною.

Є над чим задуматися. Сума невиконання 28,6 мільярда, насправді, штучна. Ми знаємо, що фактичне невиконання набагато більше. Ми чули від Голови Рахункової палати про кілька десятків мільярдів сплачених наперед податків, несвоєчасне відшкодування ПДВ, яке було затримане в кінці року і відшкодоване в січні 2020 року. Величезні махінації відбувалися в адмініструванні для «натягування» цифр, щоб у річному звіті вони були більш-менш прийнятними. Та не прийнятні вони: ні 28,6, ні інші.

Колеги, ви дуже часто на ефірах говорите одне й те саме. Хочу наголосити: щойно Голова Рахункової палати сказав про стрімке падіння ВВП, починаючи з III кварталу 2019 року, тож у IV кварталі вже можна було зробити певні висновки. Ви ж готувалися до влади. Ви готувалися і бачили, який стан на світових ринках, що треба буде робити, коли ви прийдете, а не ознайомлюватися ще багато років, а потім вже й каденція закінчиться, і треба буде йти з цього залу.

Я звертаюся до міністра фінансів. Якби ви проаналізували виконання Державного бюджету і врахували навіть ту стратегію Міністерства фінансів, яку презентували нашому комітету, то не внесли б таких пропозицій до Програми діяльності Кабінету Міністрів України, яку щойно не підтримав парламент. Не підтримав, тому що це не Програми діяльності Кабінету Міністрів України, а просто «розмазана» історія ні про що. Ви виписали всі ті пункти, які писали кандидати у президенти під час президентських виборів. А що ви зрозуміли з цього? Що робити, коли робити? Чому немає ніякого розуміння? Візьміться за одне питання, яке дасть додаткові надходження до бюджету. Жодне питання не доведено до логічного завершення. Прийняті закони не працюють. Чому ви цьому не приділяєте уваги? Адже все залежить від економіки. Економіка, надходження до бюджету...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Тимошенко Юлія Володимирівна.

ТИМОШЕНКО Ю.В. Шановні колеги, сьогоднішня вистава продовжується. Щойно не дали голосів за Програму діяльності Кабінету Міністрів України. Із всіх депутатів правлячої партії «Слуга народу» 72 депутати не проголосували. Я можу вам сказати, що це означає для політики. Це означає, що під

килимом Президент України дав команду валити уряд, валити Прем'єр-міністра. Це означає, що ви, «слуги народу», не проголосували за Програму діяльності Кабінету Міністрів України, де-факто відправили уряд у відставку, тому що вони тепер не знають, що їм далі робити.

Запитання: чому Президент України дав команду не голосувати за уряд? Тому що він списує провали своєї абсолютної влади на третій уряд і вже готується четвертий. А може бути й інше – розпуск парламенту, тому що ті провали в економіці і фінансах держави треба на когось перекинути, що Президент і намагається зробити.

Я хочу, щоб мене почула Україна. Відповідальність за свою абсолютно монопольну владу, за все, що відбувається в Україні, несе персонально Президент України. Він дає вказівки урядам, як формувати уряди, він дає вказівки в парламенті, як голосувати, він провадить політику зовнішнього управління.

А щодо бюджету, немає про що говорити. Бюджет – це концентроване життя нашої держави. Ми обговорюємо Звіт про виконання Закону «Про Державний бюджет України на 2019 рік». Тоді не було пандемії COVID-19, але бюджет провалений майже на 70 мільярдів по доходній частині. Це означає, що у 2019 році контрабанда йшла потоком, рікою, і це могло відбуватися тільки під прикриттям Офісу Президента і самого Президента.

Це означає, що фальсифікації з податком на додану вартість і з податком на прибуток набули схематичного, системного характеру, що довела наша тимчасова слідча комісія: відбуваються корумповані зловживання доходами до бюджету. Це означає, що, як наслідок, розвалені всі видатки, немає індексації пенсій, підвищення заробітних плат – нічого, що потрібно країні. Це означає, що Президент особисто завалив управління країною, і що треба виходити з цього стану, треба діяти, збиратися всім патріотам, сильним людям.

Слава Україні!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Макаренко Михайло Васильович.
Скорик Микола Леонідович.

СКОРИК М.Л. Фракція «Опозиційна платформа – За життя». Шановна президіє! Шановні колеги! Шановні громадяни України! Я хочу повідомити, що наша фракція прийняла рішення не підтримувати Звіт про виконання Закону «Про Державний бюджет України на 2019 рік». Я звернув увагу на те, що уряд навіть не присутній у ложі уряду під час розгляду цього важливого питання. Я думаю, що це дуже символічно. Маю честь привітати український народ з тим кроком, який сьогодні зробив український парламент, не підтримавши Програму діяльності Кабінету Міністрів України. Ця програма вела в нікуди.

Якщо говорити про виконання бюджету і взагалі про бюджет, про що лунало сьогодні з цієї трибуни, це відображення економіки, відображення в цілому соціально-економічного, культурного життя в країні. Якщо говорити про бюджет, сформований ще урядом Гройсмана, до якого потім внесено косметичні

зміни урядом Гончарука, та бюджет 2020 року, який виконується урядом Шмигала, це абсолютні спадкоємці. Відмінність між ними тільки в тому, що останній виконується на значно нижчому професійному рівні. І це провина не Міністерства фінансів, бо в ньому залишилися ті ж самі професіонали, а проблема Кабінету Міністрів, який сформований не за професійним принципом.

Я думаю, що сьогоднішнє голосування яскраво продемонструвало, що настають інші часи – одужання українського суспільства від тотального захоплення так званими новими обличчями. Я думаю, що настав час формувати уряд на професійних принципах. Я думаю, що настав час формувати уряд національної єдності, який, справді, може врятувати країну від остаточного розпаду.

Усі бачать, що відбувається у сфері державного управління. Усі бачать, що відбувається у сфері державних фінансів. Ті депутати, для яких це не перше скликання, які уважно слухали звіт не лише урядовий, а й звіт Комітету з питань бюджету і Рахункової палати, звернули увагу на те, що такої нищівної критики з боку бюджетного комітету та Рахункової палати щодо виконання бюджету ніколи не було. Кількість порушень і прорахунків у III і IV кварталах 2019 року величезна.

Ми не можемо допустити, щоб у 2021 році ця ситуація повторилася. Державний бюджет на 2021 рік має бути сформований на зовсім інших принципах.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, зараз виступить Шахов Сергій Володимирович. Після цього переходимо до голосування. Будь ласка, запросіть народних депутатів до залу.

Увімкніть, будь ласка, мікрофон Шахова.

ШАХОВ С.В., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики та природокористування (одномандатний виборчий округ № 114, Луганська область, самовисуванець). Луганщина, депутатська група «Довіра». Шановні колеги, можна бути в опозиції й ні за що взагалі не голосувати, можна бути в конструктивній опозиції. Всі ви знаєте, що ми завжди критикували і будемо критикувати уряд, якщо він не виконуватиме своїх обов'язків. Ми пропонуємо Прем'єр-міністру все-таки взятися за голову, навести лад в уряді і почати працювати. Скільки можна змінювати, призначати, коли нічого не працює?

Ми щойно почули звіт міністра фінансів. Він сказав, що будуть підвищувати заробітні плати шахтарям. Яким шахтарям – які не працюють у шахтах? Вугілля не продається на «Центренерго». Правильно було сказано, що вугілля везеться з Африки, з копанок, з Російської Федерації. Не лише вітчизняне вугілля не приймається на державні підприємства. Шахтарі сидять взагалі без заробітної плати, не кажучи вже про підвищення. Пільги на місцях надають, але не з державного, а з місцевих бюджетів. Яким чином будуть наповнювати місцеві бюджети? З чого під час пандемії? Досить чиновникам ховатися за пандемією. Дайте нормально працювати людям!

Ще раз звертаюся до міністра охорона здоров'я: зробіть безкоштовне тестування на антитіла українськими тестами. Я переконаний, що половина цього залу перехворіла на COVID-19. Не треба залякувати людей і витратити мільярди доларів, купуючи за кордоном тести по 8-37 євро. Це мільярди доларів, якими можна наповнювати український бюджет.

Ми вимагаємо негайно зупинити контрабанду. З нормальною сплатою до бюджету ви отримаєте мільярди не гривень, а доларів. Ми вимагаємо негайно звернути увагу на Донбас, на Донецьку та Луганську області, забезпечити робочими місцями людей, які виїхали за кордон, зокрема до Польщі, годувати інші уряди. Поверніть людей, нехай будують дороги, а не руйнують. Треба здійснити аудит усіх підприємств, що були зруйновані за 28 років. Якщо підприємства не модернізовані, треба повернути їх у державу, забезпечити людей робочими місцями.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, запросіть, будь ласка, народних депутатів до залу. Підготуйтеся до голосування (*Шум у залі*).

Готові голосувати? Я зараз усе скажу. Шановні колеги, вам роздано проект постанови. Зараз я поставлю на голосування внесений комітетом для прийняття в цілому проект Постанови «Про звіт про виконання Закону України «Про Державний бюджет України на 2019 рік» (№ 3269-д). Усі почули, за що голосуємо? Ви не чуєте? Я ж щойно сказав. Прочитайте, у вас є проект постанови, ми його будемо голосувати. Софіє Романівно, я ж щойно сказав.

Шановні колеги, усі зрозуміли, за що голосуємо? (*Шум у залі*). Трухін, ще раз скажіть, будь ласка. Покладіть телефон і скажіть, про що проект постанови, щоб всі почули.

ТРУХІН О.М. У проекті постанови зазначено, що, на відміну від урядового, цим проектом постанови передбачено взяти звіт до відома та дати уряду доручення щодо врегулювання наявних проблем і поліпшення управління бюджетними коштами, що є актуальним для виконання бюджету в поточному році та під час розробки проекту Державного бюджету на наступний рік.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття запропонованого комітетом проекту Постанови «Про звіт про виконання Закону України «Про Державний бюджет України на 2019 рік» ([№ 3269-д](#)) у цілому. Готові голосувати? Прошу підтримати та проголосувати.

«За» – 237.

Рішення прийнято. Дякую, шановні колеги.

Покажіть по фракціях і групах.

Шановні колеги, залишилося 15 хвилин до перерви. Є пропозиція проголосувати без обговорення проект постанови № 3661. Потім розглянути питання про те, що деякі народні депутати мають намір залишити нас, якщо на це буде згода залу і не буде заперечень. Немає заперечень? (*Шум у залі*).

Шановні колеги, ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Постанови «Про внесення змін до пункту 2 Постанови Верховної Ради України «Про структуру апарату Верховної Ради України» ([№ 3661](#)) за основу і в цілому. Готові голосувати? Прошу підтримати та проголосувати.

«За» – 318.

Рішення прийнято. Дякую, шановні колеги.

Покажіть по фракціях і групах.

Наступне питання порядку денного. Це два питання, які ми можемо об'єднати процедурно і розглянути одночасно, але голосування будуть обов'язково щодо кожного окремо. Це проекти постанов [№ 3673](#) і [№ 3674](#) про дострокове припинення повноважень народних депутатів України Вакарчука і Белькової. Шановні колеги, пропонується розглянути ці питання за скороченою процедурою. Прошу підтримати та проголосувати (*Шум у залі*).

З обговоренням, обов'язково.

«За» – 251.

Рішення прийнято.

Шановні колеги, пані Ольга Валентинівна Белькова звернулася з проханням виступити (*Оплески*). Я думаю, що ніхто не буде заперечувати. Будь ласка.

БЕЛЬКОВА О.В., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Вельмишановні колеги! Сьогодні ви розглядаєте заяву людини, яка абсолютно щиро і беззастережно закохана в парламентаризм. Саме так (*Оплески*). Дорогі мої, я вважаю, що саме парламент є найвидатнішим винаходом людства, який убезпечує нас від тиранії та веде вперед як суспільство, як людство. Український парламент не раз приходив на допомогу своєму народові.

Для мене було надзвичайною честю бути народним депутатом сьомого, восьмого і вже дев'ятого скликань. Я вважаю, що наша робота не лише почесна, вона дуже важка, складна, багатогранна, якщо виконувати її як годиться. Мене дуже ображає, коли деякі, можливо, через незнання, кажуть: я не знаю, що я тут роблю. Якщо не знаєте, запитайте в тих, хто був тут до вас, у народу, у експертів (*Оплески*).

Коли разом з «УДАРом» Віталія Кличка я пройшла до парламенту у 2012 році, я сиділа в секторі опозиції та мріяла про те, що розроблятиму законопроекти для айтішників, але самі айтішники, лікарі, студенти, інженери, пішли на Майдан боронити свої мрії, європейську мрію України (*Оплески*).

Я разом з іншими політиками мала забезпечувати їх та інших протестантів теплим взуттям, вести перемовини з тодішньою коаліцією – це теж робота політика, не тільки розробляти законопроекти.

У моїй другій каденції народ чекав реформ, і вже як юристу мені довелося провести від коаліції дуже складні на той час закони: про ринок газу, про прозорість видобувних галузей, про чесний розподіл ренти на місцях, про енергорегулятор. Я точно знаю, як складно з цієї трибуни шукати слова компромісу – це теж робота політика.

У чинній каденції разом з «Батьківщиною», яка в цьому залі найстарша, можливо, наймудріша і точно конструктивна опозиційна фракція, я вчилася боронити важливі червоні лінії. Народу дуже важливо знати, що в цьому залі є конструктивна опозиція, яка вміє робити це професійно. Я дякую моїй фракції (*Оплески*). До речі, я хочу подякувати й коаліції. Попри те, що я була депутатом із формально опозиційної фракції, мої поправки приймали, мої ідеї слухали як у комітеті, так і в цьому залі.

Я абсолютно щиро і чесно кажу вам: це були надзвичайні вісім років мого професійного життя, але я закохана в ідею парламентаризму, а не в себе саму в цьому залі. Навіть найкращі професіонали мають здійснювати певне перезавантаження та звиряти час від часу теоретичні концепції з реаліями. Я як професіонал хочу переконатися, що написане мною і проведене в цьому залі працює так, як задумано, у реальному секторі економіки. Так буде відповідально.

Перед Україною на сьогодні постало дуже багато викликів, зокрема в економіці. Я планую використати свій парламентський досвід і досвід роботи з вами саме на користь захисту великих українських інтересів. Із цих причин я й складаю повноваження, спокійно, з планами на майбутнє і з розумінням того, що в цьому залі в усіх абсолютно, без виключення, фракціях є люди, яких я знаю особисто і які в тяжкий для України момент обов'язково зроблять так, як треба великій Україні (*Оплески*).

Шановні колеги, для мене було надзвичайною особистою приємністю працювати з кожним із вас, навіть тоді, коли ми сварилися. Сьогодні я прошу проголосувати і підтримати мою заяву і вважати мене політиком запасу.

Дякую (*Оплески*).

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, потрібне обговорення? Можемо голосувати. Якщо можна, я подякую від імені всіх колег, Ольго Валентинівно, вам за роботу, яку ви виконували. Я впевнений, що ми зможемо так само подякувати за роботу, яку ви будете виконувати, і будете такою ж фаховою, професійною людиною, якою були в парламенті. Не буває політиків запасу. Я впевнений, що ви завжди залишатиметеся політиком. Дякую.

Шановні колеги, ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Постанови «Про дострокове припинення повноважень народного депутата

України Белькової О.В.» ([№ 3674](#)) у цілому. Прошу підтримати та проголосувати.

«За» – 343.

Рішення прийнято.

Шановні колеги, ще одне голосування.

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Постанови «Про дострокове припинення повноважень народного депутата України Вакарчука С.І.» ([№ 3673](#)) у цілому (*Шум у залі*). Прошу підтримати та проголосувати (*Шум у залі*).

«За» – 175.

Рішення не прийнято.

Оголошується перерва до 12 години 30 хвилин.

(Після перерви)

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, займіть свої місця, підготуйтеся до роботи. Надійшла заява від двох фракцій з проханням оголосити перерву, яку вони готові замінити виступом.

Слово надається Лубінцю Дмитру Валерійовичу.

ЛУБІНЕЦЬ Д.В. Шановна президіє! Шановні народні депутати! Я хочу, щоб ви дуже уважно послухали, що вчора відбулося на засіданні Комітету з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій у Донецькій, Луганській областях та Автономної Республіки Крим, міста Севастополя, національних меншин і міжнаціональних відносин. Я хочу показати вам ставлення Державної судової адміністрації України до українського парламенту.

Учора ми запросили керівництво Державної судової адміністрації на засідання нашого комітету. Ми хотіли запитати: чому вже два роки система «Електронний суд» працює лише в тестовому режимі; чому учасників судових процесів завчасно не повідомляють про проведення засідань; чому справи лише накопичуються в судах, а їх розгляд переноситься на кілька місяців; чому в умовах пандемії коронавірусу не можуть забезпечити формат відеоконференцій? І найголовніше: чому Державна судова адміністрація постійно просить у парламенту додаткового фінансування? А вони звернулися до нас з вимогою виділили більше 1 мільярда гривень. За це ніхто жодним чином не несе відповідальності.

Я хочу вас поінформувати: єдиний, хто вчора був присутній на засіданні нашого комітету – радник голови Державної судової адміністрації, який працює на громадських засадах. Хочу також сказати, що стосовно цієї особи не просто відкрите кримінальне провадження, НАБУ повідомило йому про підозру за статтями 191 та 366 Кримінального кодексу України. Оце ставлення до українського парламенту, до нас усіх. Сюди вони приходять тільки за додатковими коштами.

Звертаюся до Голови Верховної Ради України. Я вимагаю, щоб була відповідь парламенту. Я хочу, щоб на це звернув увагу бюджетний комітет, який розглядатиме питання про додаткове виділення більше 1 мільярда гривень на діяльність Державної судової адміністрації. Я хочу, щоб ви знали: за тими матеріалами, які ми проаналізували, керівництво нараховує собі в місяць величезні заробітні плати, премії за те, що вони працюють нібито понаднормово, а люди в регіонах отримують мінімальні заробітні плати. Уся судова система гнила, але в першу чергу вона показала свою гниль ставленням до профільного парламентського комітету.

Ми звернулися до Президента України, Міністерства фінансів, Рахункової палати, Вищої ради правосуддя з вимогою негайно розпочати дисциплінарне провадження та відсторонити керівництво Державної судової адміністрації від займаних посад, призначити інших людей, терміново навести лад у Державній судовій адміністрації України.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Дмитре Валерійовичу. Я думаю, що ставлення до народних депутатів будь-яких органів повинно бути інше, назвемо це так. Я думаю, що комітети візьмуть це до уваги, зокрема бюджетний комітет, до якого ви звернулися.

Дякую.

Шановні колеги, підготуйтеся, будь ласка, до роботи. Нам треба провести кілька голосувань. Запросіть, будь ласка, народних депутатів до залу.

У мене відбулася дискусія з усіма депутатськими фракціями і групами. Вони звернулися з пропозицією про невідкладний розгляд проекту Закону «Про внесення змін до деяких законів України щодо окремих питань завершення 2019/2020 навчального року» ([№ 3669](#)). Розглянути це питання треба саме сьогодні. Чому? Тому що, якщо такий закон не буде прийнято і він не набере чинності до 30 червня, він не буде працювати.

Перш за все я хочу, щоб зал підтримав пропозицію про розгляд законопроекту сьогодні. Потім ми застосуємо всі необхідні процедури: включимо до порядку денного сесії, застосуємо процедуру *ad hoc* і перейдемо до розгляду. Немає заперечень? Підготуйтеся, будь ласка, до голосування. Ця позиція узгоджена з усіма депутатськими фракціями та групами. Готові?

Ставлю на голосування пропозицію, озвучену депутатськими фракціями і групами, про розгляд законопроекту № 3669 на сьогоднішньому пленарному засіданні. Готові голосувати? Прошу підтримати та проголосувати.

«За» – 296.

Рішення прийнято.

Ставлю на голосування пропозицію про включення до порядку денного сесії законопроекту № 3669. Прошу підтримати та проголосувати.

«За» – 300.

Рішення прийнято.

Ставлю на голосування пропозицію розглянути законопроект № 3669 за процедурою *ad hoc*, прийняти рішення про його розгляд на цьому пленарному засіданні та про прийняття рішення. Прошу підтримати та проголосувати.

«За» – 303.

Рішення прийнято.

Ставлю на голосування пропозицію розглянути питання за скороченою процедурою. Прошу підтримати та проголосувати.

«За» – 282.

Рішення прийнято.

Слово для доповіді надається народному депутату України, представнику Президента України у Верховній Раді України Стефанчуку Руслану Олексійовичу.

СТЕФАНЧУК Р.О., *представник Президента України у Верховній Раді України (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»)*. Шановний пане Голово! Шановні колеги! На ваш розгляд Президент України вніс та визначив як невідкладний проект Закону «Про внесення змін до деяких законів України щодо окремих питань завершення 2019/2020 навчального року» (№ 3669). Пропонується, зокрема, уточнити прийняттю відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних та економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19)» норму, яка знімає з Кабінету Міністрів України зобов'язання приймати рішення про тривалість навчального року, натомість надає йому можливість регулювати це питання залежно від ситуації зі станом захворюваності та поширення коронавірусної хвороби COVID-19. Крім цього, пропонується відмінити імперативну норму про проходження здобувачами освіти державної підсумкової атестації (ДПА) при завершенні здобуття повної загальної середньої освіти у 2019/2020 навчальному році.

Така пропозиція обґрунтовується активною фазою перебігу хвороби, що склалася на сьогодні, і спрямована на убезпечення та мінімізацію ризиків збільшення захворюваності. Натомість законопроектом передбачено, що зазначена категорія здобувачів освіти матиме право пройти державну підсумкову атестацію, у тому числі, зовнішнє незалежне оцінювання, виключно за власним бажанням.

Ще раз хочу наголосити, що запропонована Президентом України ініціатива жодним чином не спрямована на відміну ЗНО, а лише передбачає можливість охочим учням самостійно приймати рішення щодо проходження державної підсумкової атестації у формі зовнішнього незалежного оцінювання. ЗНО залишається основною можливістю вступу до вищих навчальних закладів.

Прошу підтримати законодавчу ініціативу Президента України та прийняти проект Закону «Про внесення змін до деяких законів України щодо окремих питань завершення 2019/2020 навчального року» (№ 3669) за основу та в цілому.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. До слова для співдоповіді запрошується голова Комітету з питань освіти, науки та інновацій Бабак Сергій Віталійович.

БАБАК С.В., голова Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Доброго дня, шановні колеги! Законопроектом пропонується внести зміни до Закону України «Про освіту» щодо надання права Кабінету Міністрів визначатися з датою початку або закінчення відповідного навчального року в умовах карантину, а також внести зміни до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних та економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19)», якими звільнити здобувачів освіти, які завершують здобуття повної загальної середньої освіти в 2019/2020 навчальному році, від проходження державної підсумкової атестації та надати їм право пройти державну підсумкову атестацію, у тому числі у формі зовнішнього незалежного оцінювання, за власним бажанням.

Враховуючи епідеміологічну ситуацію в Україні та з метою мінімізації ризиків захворювання на коронавірусну хворобу (COVID-19) під час оцінювання результатів навчання учнів і студентів, які звершують здобуття повної загальної середньої освіти, Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій ухвалив рішення про прийняття проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо окремих питань завершення 2019/2020 навчального року», внесеного Президентом України, за основу та в цілому як закону.

Колеги, дуже прошу підтримати, це потрібно зробити на цьому пленерному тижні, щоб ми встигли запустити процедуру. Далі вона просто не спрацює.

Дякую вам щиро.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Шановні колеги, запишіться на обговорення: два – «за», два – «проти».

Санченко Олександр Володимирович.

САНЧЕНКО О.В., член Комітету Верховної Ради України з питань свободи слова (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Прошу передати слово Грищуку.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Роман Грищук.

ГРИЩУК Р.П., член Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій (одномандатний виборчий округ № 222, м. Київ, політична партія «Слуга народу»). Доброго дня, шановні колеги! Я спробую максимально просто пояснити про що даний законопроект, щоб не виникло жодних маніпуляцій щодо скасування ЗНО. Наприклад, уявімо, що позаду мене сидять не спікер і віце-спікери парламенту, а три випускники цього року. Якщо ми приймаємо даний законопроект, що відбувається? Вони всі звільняються від здачі державної підсумкової атестації та отримують атестати, з чим ми їх вітаємо.

Які варіанти є далі? Руслан Олексійович Стефанчук, отримавши атестат, не планує вступати до закладу вищої освіти. Все, він звільнений, він може не складати ЗНО (*Шум у залі*). Дмитро Олександрович планує вступати до закладу вищої освіти, він складає ЗНО, і за його результатами вступає до університету. Олена Костянтинівна також планує вступати до вищого навчального закладу в Україні. Вона складає ЗНО і складає його настільки круто, що ДПА у формі ЗНО може покращити середній бал її атестату. Вона приходить і каже: поміняйте мені атестат, замість звільнення від ДПА поставте ці результати. Всі у виграші.

Навіщо ми приймаємо цей законопроект? Щоб скоротити на третину число випускників, які складають зовнішнє незалежне оцінювання і тим самим забезпечити дітей. Ми маємо прийняти цей законопроект за основу і в цілому (*Шум у залі*).

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Романе Павловичу, тільки давайте не скорочувати президію, нехай залишається в такому складі.

СТЕФАНЧУК Р.О. Я маю право на слово для репліки. Ви сказали, що на третину, а якщо так поглянути, то трошки більше, ніж на третину (*Шум у залі*).

ГОЛОВУЮЧИЙ. Констанкевич Ірина Мирославівна.

КОНСТАНКЕВИЧ І.М., перший заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики (одномандатний виборчий округ № 23, Волинська область, самовисуванець). Шановні колеги! Я прошу дослухатися до голосу суспільства – батьків, учнів, викладачів. ЗНО і та форма, що запропонована в даному законопроекті, це саме те, чого вимагало суспільство. Тому цей законопроект треба підтримати. Це саме те, про що говорили колеги народні депутати на засіданні Погоджувальної ради. Це те, про що просила депутатська група «Партія «За майбутнє» та інші колеги.

Законопроект на часі, хоча насправді його треба було приймати ще місяць тому. Якщо ми працюємо в інтересах людей, даний законопроект треба підтримати. Депутатська група «Партія «За майбутнє» голосуватиме за цей законопроект.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Стефанишина Ольга Анатоліївна.

СТЕФАНИШИНА О.А., член Комітету Верховної Ради України з питань здоров'я нації, медичної допомоги та медичного страхування (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Голос»). Прошу передати слово Наталії Піпі.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Піпа Наталія Романівна.

ПІПА Н.Р., секретар Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій (одномандатний виборчий округ № 115, Львівська область, політична партія «Голос»). Шановні українці! Шановні колеги! Фракція «Голос», виборчий округ № 115, Львів. ЗНО буде, і це гарна новина. Гарна новина також, що ЗНО зможуть скласти лише ті, хто вступає до закладів вищої освіти. Погана новина – вчителі й директори матимуть багато проблем з видачею додатків до атестатів, буде дуже багато непорозумінь.

Ми пропонували іншу версію, як зробити це простіше, щоб не було хаосу. Полягала вона в тому, щоб цього року ЗНО зробити обов'язковим для тих, хто вступає до закладів вищої освіти, але при цьому скасувати середній бал за атестат, тому що цього року ми маємо виклик – дистанційна освіта не в кожній школі проведена добре. Ми будемо мати цього року дуже нереалістичні і, в принципі, нижчі оцінки наших випускників, тому ми запропонували краще рішення. Загалом ідея добра, реалізація погана. Ми будемо визначатися, як саме підтримувати.

Дякую насамперед за те, що ми сьогодні приймемо рішення, яке визначить долю випускників. Було безліч дзвінків від учителів і директорів, які чекають на наше рішення. Я дуже вірю, що епідеміологічна ситуація нам допоможе, і ЗНО розпочнеться 25 червня.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Кириленко Іван Григорович.

КИРИЛЕНКО І.Г., член Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Фракція «Батьківщина». Шановні колеги! Хочу сказати, що питання, яке розглядається, не залишиться в наших руках чи в руках Президента, в руках вищих навчальних закладів чи середніх шкіл. Воно залишиться в руках Ляшка і його відомства, та Кабінету Міністрів. Поріг захворюваності – близько 40 хворих на 100 тисяч. Якщо, не дай Боже, дійде до 60, усе буде відмінено.

Для того, щоб урятувати ситуацію із завершенням навчального року, вступною кампанією, ЗНО, вирішити долю понад 300 тисяч дітей, членів сімей, батьків, викладачів, нам не можна втратити часу. Друзі, треба одногосно

проголосувати за прийняття і в першому, і в другому читаннях. Ми бачимо, що можна було виписати простіше, зрозуміліше, але то вже міністерство виправить у вигляді інструкцій, нарад, консультацій, прес-конференцій. Це те, що ми називаємо роз'яснювальною роботою. Треба негайно проголосувати.

Значною мірою вирішується питання здоров'я. Учора на засіданні комітету були презентовані заходи, що вживатимуться, аби діти могли скласти ЗНО, спокійно завершити навчальний рік та вступити до вищих навчальних закладів України. Друзі, давайте підтримаємо. Справді, треба було раніше це робити, але хто за таких форс-мажорних обставин працював? Це на сьогодні складно. Нам треба допомогти врегулювати це питання. І, не дай Боже, щоб захворюваність зростала. Голосуємо «за»!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, переходимо до голосування. Хто ще? Геращенко – з мотивів, 1 хвилина. Після цього переходимо до голосування. Запросіть народних депутатів до залу.

ГЕРАЩЕНКО І.В., член Комітету Верховної Ради України з питань зовнішньої політики та міжпарламентського співробітництва (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»). Шановні українці! Якби Президент і монобільшість склали ДПА і ЗНО цього року, очевидно, вони отримали б незадовільну оцінку, тому що такого безладу в країні не було вже давно. Вчителі в дуже важких умовах змогли досить оперативно організувати дистанційне навчання. Від монобільшості, від цієї влади вони законно очікували, що протягом чотирьох місяців карантину вона дасть їм якийсь орієнтир, що робити випускникам з іспитами, ЗНО, ДПА тощо.

Ми бачимо сьогодні, 18 червня, коли іспити вже давно мали відбутися, що монобільшість тільки підходить до вирішення цього питання. В уряді й досі немає відповідного міністра, а ті, кого пхають... Ви краще б уже Табачника пхали без будь-яких попередніх результатів. Ми, власне, підтримаємо вчителів і дітей у цьому питанні, але вам усім – велика «двійка» за те, що ви все вирішуєте в останній день.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шахов Сергій Володимирович. Після цього переходимо до голосування.

ШАХОВ С.В. Луганщина, депутатська група «Довіра». Безумовно, ми підтримаємо цей законопроект. Треба підтримати молодь, учителів, і не лише законопроектами про навчання, а ще хотілося б і грошима. Вчителів треба підтримати преміями за те, що вони терплять від парламенту і взагалі від влади. Ми дамо можливість тим, хто вже вивчився, йти працювати, але хочеться, щоб наші діти не їхали за кордон, а працювали у своїй державі, наповнюючи український

бюджет. Тим, хто вступатиме, дай Боже, успіхів, навчатися без проблем і навести лад у нашій державі.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Усі бажаючі виступили? Лукашев? Не виступала ОПЗЖ? Увімкніть, будь ласка, мікрофон Лукашева.

ЛУКАШЕВ О.А., перший заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій (одномандатний виборчий округ № 113, Луганська область, політична партія «Опозиційна платформа – За життя»). Дякую. Фракція «Опозиційна платформа – За життя» підтримає цей законопроект, оскільки він містить дві важливі гарантії: враховуючи поточну епідеміологічну ситуацію, створюються всі умови для захисту здоров'я випускників закладів середньої освіти, а надаючи право випускникам закладів середньої освіти скласти державну підсумкову атестацію у формі зовнішнього незалежного оцінювання за власним бажанням, ми гарантуємо принцип рівного доступу до вищої освіти. Саме тому ми підтримуємо цей законопроект.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Шановні колеги, переходимо до голосування. Займіть, будь ласка, свої місця, підготуйтеся до голосування.

Готові голосувати? Шановні колеги, законопроект голосуватимемо щодо прийняття за основу і в цілому. Немає заперечень?

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Закону «Про внесення змін до деяких законів України щодо окремих питань завершення 2019/2020 навчального року» (№ 3669) за основу. Прошу підтримати та проголосувати.

«За» – 356.

Рішення прийнято.

Шановні колеги, наступне голосування – щодо прийняття в цілому.

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Закону «Про внесення змін до деяких законів України щодо окремих питань завершення 2019/2020 навчального року» ([№ 3669](#)) у цілому з необхідними техніко-юридичними правками. Прошу підтримати та проголосувати.

«За» – 356.

Рішення прийнято.

Веде засідання Перший заступник Голови Верховної Ради України **СТЕФАНЧУК Р.О.**

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, якщо ми так одноголосно голосуємо, є пропозиція поставити на голосування доручення Голові Верховної Ради невідкладно підписати цей закон і направити на підпис Президентові України. Шановні колеги, заперечень не буде?

Ставлю на голосування пропозицію дати доручення Голові Верховної Ради невідкладного підписати даний закон.

Веде засідання Голова Верховної Ради України
РАЗУМКОВ Д.О.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ніхто проекту постанови вносити не буде? Точно?

Ставлю на голосування пропозицію Руслана Олексійовича Стефанчука. Прошу підтримати та проголосувати.

«За» – 358.

Хто там утримався? Покажіть по фракціях і групах, будь ласка.

Дякую.

Арахамія – з процедури.

АРАХАМІЯ Д.Г., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони та розвідки (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Шановні колеги! У мене є пропозиція, враховуючи, що вичерпується час, пріоритезувати і поставити на розгляд трохи раніше законопроект № 3509. Якщо немає заперечень, прошу поставити на голосування.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Надійшла пропозиція щодо змін у порядку розгляду питань. Пропонується зараз розглянути законопроект «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2020 рік» ([№ 3509](#)). Немає заперечень? Ставлю на голосування згадану вище пропозицію.

Прошу підтримати та проголосувати.

«За» – 307.

Рішення прийнято.

Переходимо до розгляду законопроекту № 3509. Це проект Закону «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2020 рік».

До трибуни запрошується заступник голови Комітету з питань бюджету Трухін Олександр Миколайович.

Скажіть, будь ласка, хтось буде наполягати на своїх поправках? Ні? Васильченко. Більше ніхто? Галино Іванівно, на якій поправці ви наполягаєте?

Поправка 25. І потім можемо переходити до голосування, так?

Поправка 25 Васильченко, і потім голосуємо. Не розходьтєся, будь ласка.

ВАСИЛЬЧЕНКО Г.І., член Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики (одномандатний виборчий округ № 118, Львівська область, політична партія «Голос»). Дуже дякую. Фракція «Голос». Власне, моя поправка стосується того, аби з цього фонду допомогти тим, хто зараз справді цього потребує і, зокрема, тим, хто постраждав під час пандемії та жорсткого карантину. Йдеться саме про представників малого та середнього бізнесу. Зокрема, я подавала відповідний альтернативний законопроект, але оскільки ми тоді в першому читанні прийняли основний, то дуже прошу підтримати цю поправку.

І взагалі в залі, сподіваюся, знайдеться достатня кількість голосів, зокрема і представників монобільшості, які постійно заявляють, що вони на стороні малого та середнього бізнесу. Тому давайте зробимо це справді своїми справами, а не просто пустими словами.

Буду дуже вдячна за підтримку цієї поправки.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 25 Васильченко. Комітетом вона відхилена. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 123.

Рішення не прийнято.

Наталіє Юрївно, ви точно... Одна поправка.

Поправка 26 Королевської. Відхилена комітетом.

КОРОЛЕВСЬКА Н.Ю. Шановні колеги, коли ми приймали антикоронавірусний законопроект, ми з вами внесли туди норму щодо підвищення заробітної плати медичним працівникам до 300 відсотків та працівникам соціальної сфери, які безпосередньо обслуговують людей на дому і також сьогодні наражаються на небезпеку щодо захворювання.

Але, на жаль, досі жодних доплат соціальні працівники не отримують. Це питання, на жаль, замовчується. Уряд прийняв унікальне рішення – покласти ці виплати на місцеві бюджети. Ну, шановні, місцеві бюджети не безрозмірні, вони не можуть сьогодні взяти це на себе.

Тому в цій поправці я уточнюю, щоб дати змогу безпосередньо отримати виплатити людям, які надають соціальні послуги за місцем проживання або перебування їх отримувачів.

Дуже прошу підтримати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 26. Комітетом не підтримана. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 92.

Рішення не прийнято.

Всі поправки? Ні.

Івченко, остання поправка. Який номер?

Шановні колеги, давайте наступного разу, якщо ми домовляємося, щоб ви... Всі чули, так, про що ми домовилися?

Яка поправка, Вадиме Євгеновичу?

ІВЧЕНКО В.Є., член Комітету Верховної Ради України з питань аграрної та земельної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). «Батьківщина». Колеги, ми як фракція внесли свою пропозицію, щоб ці кошти також розповсюджувалися на сільські фельдшерсько-акушерські пункти, на сільські амбулаторії. І дякую бюджетному комітету за те, що ви підтримали дану пропозицію.

Тому я не хочу, щоб мою поправку ставили на голосування, але водночас хочу сказати, що ми повністю підтримуємо пропозицію, яка сьогодні вноситься відповідним законопроектом. Фельдшерсько-акушерські пункти і амбулаторії матимуть змогу звернутися, щоб отримувати кошти на закупівлю відповідного обладнання або на капітальний ремонт. Колеги, це добре. Це доступність медичних послуг, насамперед в сільській місцевості. І я дякую, що ми цей законопроект нарешті приймемо і будемо використовувати кошти за призначенням, зокрема в процесі лікування COVID-19.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Переходимо до голосування.

Ставиться на голосування пропозиція про прийняття в другому читанні та в цілому з необхідними техніко-юридичними правками проекту Закону «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2020 рік» ([№ 3509](#)). Готові голосувати? Всі готові?

Прошу підтримати та проголосувати.

«За» – 331.

Рішення прийнято. Закон прийнято. Вітаю!

Наступне питання порядку денного, шановні колеги, – це комплекс питань. Це три законопроекти... Без обговорення? Це три законопроекти – [№ 3612](#), [№ 2182](#) та [№ 3177](#), вони пов'язані між собою однією темою. Ми їх будемо розглядати за повною процедурою, однак всі три законопроекти одночасно. Голосувати будемо окремо, тому що вони не є альтернативними.

Шановні колеги, до доповіді щодо законопроекту «Про народовладдя через всеукраїнський референдум» ([№ 3612](#)) запрошується представник Президента України у Верховній Раді України Руслан Олексійович Стефанчук.

СТЕФАНЧУК Р.О. Вельмишановний пане Голово! Шановні колеги! Конституція України визначає народ носієм суверенітету і єдиним джерелом

влади в Україні. Воля українського народу, висловлена на всеукраїнському референдумі 1 грудня 1991 року, підтвердила Акт проголошення незалежності та утвердила Україну як самостійну, незалежну та суверенну державу. З цього моменту, на превеликий жаль, воля українського народу жодного разу не була врахована під час вирішення ключових питань внутрішньої та зовнішньої політики держави. Президент України Володимир Зеленський неодноразово наголошував на пріоритетності унормування законодавчих питань, які стосуються народовладдя. Саме тому Главою держави внесено на розгляд парламенту та визначено ним як невідкладний проект Закону України «Про народовладдя через всеукраїнський референдум» (№ 3612).

Ситуація, яка існує сьогодні, зводиться до того, що, на превеликий жаль, після визнання неконституційним у 2018 році Закону України «Про всеукраїнський референдум» народ України взагалі не має правової можливості щодо реалізації права на народовладдя шляхом всеукраїнського референдуму. У зв'язку з цим була створена робоча група, яка відкрито, з обговоренням, напрацювала проект Закону «Про народовладдя через всеукраїнський референдум».

Насамперед були визначені чотири основних складових предмету всеукраїнського референдуму. До них віднесені: затвердження закону про внесення змін до розділів I, III і XIII Конституції України, питання загальнодержавного значення, питання про зміну території України як конституційна норма, яка передбачена у статті 73 Конституції України, а також питання втрати чинності законом України або окремими його положеннями.

Водночас, щоб зупинити всі маніпуляції, які тривалий час ллються з екранів наших телевізорів, ми на засіданні робочої групи напрацювали чотири основних запобіжники для того, щоб не допустити будь-яких махінацій, варіацій, пов'язаних зі зміною території України. Зокрема, ми вказали в законопроекті, що не можуть бути предметом всеукраїнського референдуму питання, що суперечать положенням Конституції України, загальновизнаним принципам і нормам міжнародного права, закріпленим насамперед Загальною декларацією прав людини, Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод і протоколами до неї. Також не можуть бути предметом всеукраїнського референдуму, і це дуже важливо, питання, спрямовані на ліквідацію незалежності України, порушення державного суверенітету і територіальної цілісності України, створення загрози національній безпеці України, розпалювання міжетнічної, расової і релігійної ворожнечі.

Також не може бути винесено на референдум питання щодо законопроектів, які стосуються податків, бюджету, амністії, а також конституційна норма, яка передбачена статтею 74 Конституції України. Також не можуть бути винесені питання, які віднесені Конституцією і законами України до відання органів правопорядку, прокуратури чи суду. Це означає, що через референдум ми не можемо встановлювати винних, визначати строки і так далі.

Крім цього, в даному проекті ми визначили, що на референдум може виноситися тільки одне питання, щоб уникнути проблеми конкуренції питань, які можуть не знаходити одностайної підтримки.

Також в законі чітко прописана етапність проведення всеукраїнського референдуму.

Перший етап – це збори громадян, в яких бере участь не менш як 300 виборців. І найголовніше, що може бути вирішено на зборах – це формулювання питання всеукраїнського референдуму, а також створення ініціативної групи з 60 виборців. Може бути створена одна група.

Другий етап. Це також передбачено Конституцією України – необхідність збору три мільйонів підписів. Ці підписи будуть збиратися у двох третинах адміністративно-територіальних одиниць, визначених статтею 133 Конституції України, по 100 тисяч підписів у кожній із них у паперовій або електронній формі. Причому створюється як паперовий варіант формування, так і єдина електронна комісія.

І третій етап. Президент зобов'язаний видати указ щодо проголошення всеукраїнського референдуму за народною ініціативою та визначити дату його проведення, якою є остання неділя 60-денного строку з дня видання цього указу.

У законопроекті передбачається можливість зупинення процесу референдуму у разі відкриття конституційного провадження щодо конституційності питання всеукраїнського референдуму до ухвалення рішення Конституційним Судом України. Тобто встановлений ще один запобіжник, коли є можливість звернутися до Конституційного Суду України на предмет конституційності питання, яке виноситься на всеукраїнський референдум.

Чим ще вигідна відмінність даного законопроекту? Він на 80 відсотків складається з процедур і виписаний сумісно з представниками Центральної виборчої комісії так громадянським суспільством із залученням науковців.

Крім цього, ще одна відмінність даного законопроекту полягає в тому, що ми відмовилися від питання консультативних референдумів. Референдум – це річ надзвичайно вартісна, і він має проводитися лише тоді, коли реально є потреба у визначенні стратегічного напрямку розвитку держави. Крім того, у даному законопроекті передбачено обов'язковість положень референдуму, тобто будь-який референдум має правові наслідки і породжує їх як для Президента України, так і для Верховної Ради України.

Крім цього, хочу звернути вашу увагу на те, що під час підготовки законопроекту було продемонстровано найвищий рівень відкритості і спілкування з громадянським суспільством. Тому що ми готували його майже рік, ми працювали разом з провідними науковими установами, з громадським сектором, з нашими міжнародними експертами. Також даний законопроект був виставлений на всеукраїнське та міжнародне обговорення, перекладений з української мови на англійську. Після цього ми отримали низку позитивних рецензій від Національної академії наук України, Національної академії правових наук України. Також ми отримали підтримку від міжнародних організацій, зокрема

IFES, яка займається міжнародними виборами, організацій Швейцарської Конфедерації. Чому саме з ними ми консультувалися? Тому що досвід проведення референдумів в Швейцарській Конфедерації, мабуть, найбільший у світі. Крім того, даний текст законопроекту, навіть після виправлень, був додатково направлений на отримання висновку до Венеціанської комісії.

Тому, вельмишановні колеги, ми представляємо даний законопроект на ваш розсуд. І ми усвідомлюємо, що можуть бути дискусії щодо тих чи інших питань. Дуже багато проблем, парламентських міфів нам вже вдалося усунути до цього моменту. Але прошу підтримати його за основу, і після цього продовжити дискусію. Тому що для нас всіх є надзвичайно важливим і пріоритетним, щоб врешті-решт стаття 5 Конституції України, стаття 38 Конституції України, яка гарантує народу України як вищому носію влади можливість долучення до управління державними справами через референдум, в Україні запрацювали.

Тому прошу підтримати та прийняти за основу даний законопроект і конструктивно долучитися до подальшого вдосконалення його положень.

Дякую за увагу (*Оплески*).

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Запитання до доповідача будуть? Запишіться, будь ласка, на запитання. Регламент – 3 хвилини, 1 хвилина на запитання.

Ар'єв Володимир Ігорович.

АР'ЄВ В.І., член Комітету Верховної Ради України з питань цифрової трансформації (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»). Прошу передати слово Руслану Князевичу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Князевич Руслан Петрович.

КНЯЗЕВИЧ Р.П., член Комітету Верховної Ради України з питань правової політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»). Руслане Олексійовичу, у мене два коротких запитання.

Перше. Поясніть, будь ласка, що таке адміністративно-територіальні одиниці, бо я не розумію, що це таке. В Конституції немає такого поняття. Є таке поняття, як адміністративно-територіальний устрій, до якого входять області, Автономна Республіка Крим, м. Київ, м. Севастополь, міста, райони, райони в містах, селища і села. Ви про це говорите? Бо, якщо ви читали Конституцію, то там йдеться про дві третини областей України – це чітка норма розділу, який взагалі не можна змінювати, лише референдумом, як ви пропонуєте. Шановні колеги, давайте вже настільки неконституційні відверті ляпи хоча би прибирати на першому етапі, не ганьбити себе і всіх, хто слухає нас.

І друге. Руслане Олексійовичу, законодавчий референдум, по суті, ви пропонуєте, з точки зору можливості визнання законів України такими, що втратили чинність. Ви ж знаєте і позицію Конституційного Суду України, і Венеціанської комісії. Лише Конституційний Суд України в низці рішень чітко сказав, що категорично заборонено, це суперечить Конституції України, підмінити парламент референдумом. Не може бути в країні два законодавчих органи. Це прямо заборонено Конституцією України. Для чого ми...

СТЕФАНЧУК Р.О. Дякую. Шановний Руслане Петровичу, ви абсолютно праві, в Конституції передбачено поняття «область», про що ви говорили.

Водночас, коли ми відслідкуємо питання, яким чином напрацьовувалася Конституція України, то стаття 72 писалася ще до того, як була написана стаття 133, в якій чітко визначено, що окремим суб'єктом буде Автономна Республіка Крим. Це по-перше.

По-друге, сприйняття позиції, про яку ви говорите, ставить в нерівні умови Автономну Республіку Крим, м. Київ і м. Севастополь у порівнянні з іншими областями.

Тому саме така пропозиція була запропонована Президентом України, адже він глибоко переконаний, що особливо сьогодні ставити в дискримінаційні умови Крим, Донбас та інші регіони, які є частиною України, недопустимо. Але якщо у вас буде своя пропозиція, ми, безперечно, її обговоримо.

Щодо законодавчих питань, пов'язаних із структурою даного законопроекту. Пропонується виключно скасування, а не прийняття законів. Тому все-таки я би тут не пересмикував. Тому що функція скасування – це фактично один з елементів...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ще запитання?

Зараз, одну хвилинку. Цимбалюк Михайло Михайлович.

Шкрум Альона Іванівна.

ШКРУМ А.І., член Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Фракція «Батьківщина». Шановні колеги! Шановний Руслане Олексійовичу! Дякую вам за представлення цього законопроекту.

І, мабуть, хотіла б подякувати Президенту Зеленському за те, що він нарешті виконав свою першу передвиборчу обіцянку. Він обіцяв подати цей законопроект першим, а подав він його, мабуть, 171-м, через рік. Але все одно це позитив.

У мене до вас два коротких запитання.

Перше. «Батьківщина» виконала передвиборчу обіцянку Президента Зеленського ще у вересні минулого року, коли ми подали власний якісний

законопроект про всеукраїнський референдум. На жаль, з того часу він не розглядався в цьому залі, він буде розглядатися сьогодні. Але чому законопроект Президента Зеленського не є альтернативним до нашого законопроекту про всеукраїнський референдум? Це неправильно. Це є маніпуляцією, і це є порушенням.

І друге коротке запитання. Вчора антикорупційний комітет, на жаль, не зміг зібрати кворум з цього питання. Я так розумію, не прийшли деякі «слуги народу». Але він зазначив, що в цьому законопроекті є зауваження і потенційні корупційні ризики. Чи відомо вам про це?

Дуже дякую.

СТЕФАНЧУК Р.О. Дякую. З приводу виконання обіцянок, я ще раз... Я вам на ці запитання вчора відповідав на засіданні комітету, але відповім і зараз. З приводу виконання обіцянок. Президент саме в частині народовладдя першим вносить законопроект про народовладдя через всеукраїнський референдум.

Друге. Щодо питання, чому саме зараз, а не пізніше. Мабуть, політика така річ, коли ти робиш рано – тобі говорять, не на часі, коли ти робиш пізно – тебе запитують, чому. Головне, що він є, тому що в мене є добірка невиконаних, вмерлих обіцянок політиків багатьох десятиріч, які працювали тут.

І останнє. Щодо висновків антикорупційного комітету. Так, безперечно, він вчора не зібрався, висновків немає. Але щодо того законопроекту, який внесли ви, ваша фракція, висновок є – що ваш законопроект містить корупційні ризики.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Руслане Олексійовичу. Будь ласка, сідайте.

До слова запрошується народний депутат України Тимошенко Юлія Володимирівна для представлення законопроекту [№ 2182](#).

Прошу, Юліє Володимирівно.

ТИМОШЕНКО Ю.В. Шановні колеги! Думаю, вся країна пам'ятає блискучу перемогу чинного Президента на виборах. Це дійсно була блискуча перемога. Думаю, програму кандидата в президенти пана Зеленського уважно читала вся країна.

Ми як ваші опоненти теж її дуже уважно читали. І мені було дуже приємно, що програма Президента Зеленського починається з дуже важливих слів. Він там сказав, що не можна в країні приймати жодного важливого рішення, не можна приймати жодного закону, якщо народ не дав на це своє «добро». І він тоді написав в своїй програмі, що перший законопроект, який він внесе до Верховної Ради України, буде законопроект про народовладдя, де через референдум будуть вирішуватися всі без винятку питання, перш ніж він буде приймати рішення або перш ніж Верховна Рада буде голосувати.

Знаєте, власне, зі схожими пропозиціями йшла на вибори і наша команда. І я вважаю, що, можливо, єдине, що треба зробити в країні – слухати людей і давати їм право бути не на маргінесі управління країною, не тими, кого використовують під час кожної виборчої кампанії, а коли вона закінчується, просто забувають. У нас з вами інтелектуальний народ, інтелектуальна нація, і якщо б ми здатні були долучити людей до управління країною, це був би такий унікальний потенціал, який дав би змогу Україні підніматися.

А тепер у мене декілька запитань.

Перше. Чому Президент України, який обіцяв внести до парламенту першим законопроект про народовладдя, де референдумом вирішується все, не зробив цього? Чому сотні законів прийняті в парламенті, а законопроекту про референдуми, про народовладдя у першому році не було? Я дам вам відповідь на це запитання: тому що, на жаль, через Президента України, через парламент, через кожен з останніх трьох його урядів вносилися законопроекти, рішення, які нічого спільного не мають ні з інтересами людей, ні з національними інтересами України, ні з нашим сьогоденням і майбутнім, ні з нашим можливим процвітаням. Тому що одна з найважливіших проблем – це що робити з нашими ресурсами, з нашою сільськогосподарською землею, з нашими державними монополіями, стратегічною власністю. Це, власне, те, що є у нас з вами, у народу України.

Так чому ж без будь-яких референдумів, знаючи, що 70 відсотків суспільства проти продажу сільськогосподарської землі, 70 відсотків суспільства проти продажу стратегічних державних монополій, що люди точно не підтримують законопроект про гральний бізнес, що люди точно не підтримують законопроект про легалізацію марихуани, знаючи, що люди проти цього, Президент, розуміючи, що він діє проти інтересів держави і народу, без референдуму проводив ці питання? Тому що у нього були інші замовники для прийняття таких рішень. І він крушив і крушить Українську державу, позбавляючи її суверенітету кожним законопроектом, який йому нав'язується маріонетками ззовні, і він продовжує це робити без будь-яких референдумів.

Ви знаєте, боляче, що він це робить свідомо. Боляче, що люди бачать заставку – відео, картинки красиві, а за кулісами йде здача національних інтересів і руйнація сьогодення і майбутнього держави. Тепер я можу вам дати відповідь, чому досі не було закону про референдум у країні. Тому що він заважав Президенту України Зеленському проводити чужі інтереси через парламент, через уряд, через свої підписи під законами. Тому що референдум точно не схвалив би 90 відсотків того, що він робить сьогодні. Інакше вночі, під час карантину, коли люди не можуть зібратися і захиститися, він не проводив би закон про розпродаж сільськогосподарської землі. Якщо б він служив людям і слухав людей, і хотів проводити референдуми. Тому сьогодні нам абсолютно зрозуміло, чому досі не було закону про референдум і чому ми як партія «Батьківщина», багатократно вносячи законопроект про референдум, постійно отримували його з профільного комітету назад, тому що він нікому не був потрібен.

Сьогодні, коли майже все передали в управління іноземним наглядовим радам, коли вже прийняли закон про розпродаж землі і державної власності, коли вже підписали меморандум з Міжнародним валютним фондом, що несумісний з суверенітетом України, тепер вноситься законопроект, який нібито проводить референдуми.

Хочу вам нагадати, що у вас, у партії «Слуга народу», була обіцянка в вашій програмі – дати людям право вето законів, прийнятих в парламенті, але людям не подобаються. З цим ви вже йшли на парламентські вибори – дати народу право вето. Скажіть, будь ласка, як ви і ми можемо навіть через рік правління Президента Зеленського пропустити законопроект, який нам зараз пропонують, за яким жоден народ жоден референдум провести не зможе?

Ви самі сядьте, почитайте законопроект про референдум, який зараз вам пропонують, з олівцем, і порахуйте, чи зможуть пересічні громадяни виконати ті бюрократичні процедури, які там прописані, і чи зможуть вони хоч один референдум ініціювати. Ви подивіться, Центральна виборча комісія там перетворена, по суті, в дамоклів меч над її конституційними повноваженнями, щоб жодного референдуму руками Центральної виборчої комісії не пропустити.

Скажіть, ви можете пропустити ситуацію, коли ми тут з вами щотижня приймаємо десятки законів, а людям цим законопроектом дається право раз на рік по одному закону вето і через такі процедури, які для людей є непосильними?

Ви знаєте, що багато людей вірять в те, що ви, «слуги народу», прийшли реально виконувати свої програми? Люди сподівалися на нових молодих людей, які не будуть сповідувати подвійні стандарти, які не будуть на біле казати чорне і навпаки, які не будуть, симулюючи служіння, реально працювати проти людей. Хочу нагадати вам про цю вашу місію. І, якщо сьогодні ми обговорюємо такі складні питання як референдум за народною ініціативою і народне вето на закони, то давайте не будемо лукавити і не будемо підставляти людей під той закон, який для них працювати не буде. Один референдум про вето на закон на рік. Це що, народовладдя? Це обман.

Тому я хочу продовжувати разом з українським народом вірити в те, що в цій Верховній Раді у «слуг народну» не обман, не приниження, не позбавлення людей останніх їхніх прав, навіть тих, які в Конституції прописані, а що, дійсно, ми всі разом попрацюємо і зробимо законопроекти про референдум і про вето на закони, які прийняв парламент, такими, які дійсно для людей будуть доступними і дадуть змогу людям нарешті прийняти участь в управлінні своєю державою. Тоді це буде чесно.

Саме тому наша команда внесла законопроект про референдум, який теж, можливо, недосконалий, можливо, він теж не такий прекрасний, як хотілося б людям, але давайте всі разом попрацюємо над тим, щоб ці закони реально дали право проводити референдум, накладати вето на закони, які людям не подобаються, і щоб вони відчули, що їх хоча б раз за всі ці роки не «намахали», як це робили всі попередні президенти нашої країни. І я вірю в те, що саме фракція

«Слуга народу», розуміючи всю важливість закону про народовладдя, стане на захист того, щоб ця процедура була реальною. Зробімо це один раз і разом. Але не для всіх, а для народу.

Слава Україні!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Юліє Володимирівно, запитання до доповідача.

Запишіться, будь ласка, на запитання до доповідача. Регламент – 3 хвилини, 1 хвилина – на запитання, 1 хвилина – на відповіді.

Наливайченко.

НАЛИВАЙЧЕНКО В.О., секретар Комітету Верховної Ради України з питань інтеграції України з Європейським Союзом (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Прошу передати слово Власенку.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Власенко Сергій Володимирович.

ВЛАСЕНКО С.В., член Комітету Верховної Ради України з питань правової політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Дякую, шановний пане Голово. Шановна Юліє Володимирівно! Між вашим законопроектом і законопроектом Президента є низка концептуальних відмінностей. Ну, зокрема, припустимо, в президентському законопроекті референдум обмежується лише одним питанням. У вас такого обмеження в законопроекті немає. При цьому, якщо ми будемо торкатися питання, яке ви піднімали, щодо референдуму про землю, і якщо треба буде поставити українському народу три питання: чи треба продавати сільськогосподарську землю, чи можна її продавати іноземцям і чи можна її продавати юридичним особам, то відповідно до законопроекту Президента треба три референдуми провести, а не один за цими нездійсненими процедурами.

Чи не вважаєте ви, що таке обмеження прав людей не має жодного відношення до народовладдя, не має жодного відношення до реального волевиявлення людей? Ще раз підкреслю, на щастя, у вашому законопроекті такого обмеження немає.

Дякую.

ТИМОШЕНКО Ю.В. Я, безумовно, знала, що Сергій Власенко поставить мені складне запитання і мені важко буде на нього відповідати (*Оплески*). Можу сказати, що реально нам треба виправити той законопроект, який пройде в першому читанні, і нам треба зробити так, щоб економлячи і час людей, і державні кошти, ми мали змогу поставити і два, і три, і десять питань. Головне, щоб вони були конституційними.

Ви знаєте, що чим більше ми людям дамо влади, чим більше ми людям дамо прав впливати на наші рішення, тим краще буде жити країна. Можливо, нам думки людей не подобаються, але демократія, навіть якщо вона недосконала, передбачає, щоб люди мали змогу своє слово сказати.

Ви знаєте, є країни, де по 200 референдумів у рік проводяться, і це найзаможніші країни світу. Давайте чесно попрацюємо над цим законом і виправимо ці недолугості, які обмежують право людей висловлювати свою волю (*Оплески*).

ГОЛОВУЮЧИЙ. Цимбалюк Михайло Михайлович.

Однак, думаю, що не варто такі важкі запитання ставити, шановні.

ЦИМБАЛЮК М.М., *перший заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»*). «Батьківщина». Шановна Юліє Володимирівно! У мене два запитання до вас.

Перше. Ваш законопроект був поданий у вересні минулого року, а президентській щойно. Чи не думаєте ви, що відповідно до Регламенту саме президентський мав би бути альтернативним до вашого?

І наступне запитання. У президентському законопроекті пропонується електронне голосування на референдумі. Як ви думаєте, якщо сьогодні ЗНО не можуть провести шляхом голосування, чи зможуть на референдумі громадяни України якісно висловити своє волевиявлення саме через систему електронного голосування?

Дякую за відповідь.

ТИМОШЕНКО Ю.В. Дякую. Мені приємно, що, в принципі, інші фракції до мене запитань не мають, тобто все зрозуміло і всі з усім погоджуються. Тільки моя фракція ще бореться.

Можу сказати, дорогі друзі, що електронне голосування і взагалі всі електронні процедури – це, безумовно, сьогодні і майбутнє світу, це правда. Але водночас нам потрібно виписати закон так, щоб у людей не було підозр щодо того, як ці результати голосування підводяться. Ось у чому питання.

Сьогодні у багатьох людей є справедлива недовіра до електронного підрахунку голосів на виборах, до електронного підрахунку голосів на референдумах. Тому нам треба більше думати про довіру людей до результатів цього голосування, ніж до будь-чого іншого. Сумнівів немає, що організувати електронне голосування можна і на референдумі, і на виборах. Але водночас, якщо тут, у залі, сидять професіонали в цій сфері, ви знаєте, що поки не вигадана технологія, як захистити від зовнішнього втручання...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ні, Юліє Володимирівно. Дякую. Юліє Володимирівно, час вичерпано (*Оплески*).

Шановні колеги, до слова запрошується народний депутат України Німченко Василь Іванович щодо представлення проекту Закону «Про всеукраїнський та місцеві референдуми за народною ініціативою» ([№ 3177](#)).

НІМЧЕНКО В.І., перший заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань правової політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційна платформа – За життя»). Доброго дня, шановні колеги. Доброго дня, народе України. Шановна президіє! Я думаю, що сьогодні історична подія, коли з'явився шанс повернути народу владу, повернути народу право на управління державними справами і участь в референдумах та реалізацію інших форм демократії в Україні.

На жаль, хочу повернути вас в далекі часи V століття до нашої ери, коли в Афінах зароджувалося поняття демократії. Так, в Афінах керували люди, громади, але принижували і лишали можливості приймати участь в управлінні справами іноземців, рабів та жінок. Ми ж сьогодні йдемо в Україні до того, що у нас будуть управляти справами лише іноземці та їх опричники, які заведені на територію України і розсажені в інститутах влади, включаючи законодавчу, виконавчу та судову гілки влади. У цьому ми вбачаємо біду, і народ з цього приводу має сказати своє слово. Але, на жаль, починаючи з 2010 року було скасовано всі норми і закони, які давали допуск до управління державними справами. Ви знаєте, що було скасовано Закон України від 1991 року «Про всеукраїнський та місцеві референдуми»? Ми майже півтора десятиріччя працювали і не мали жодних механізмів для забезпечення волевиявлення народу України.

Останній закон, який стосувався референдумів, теж скасовано. Теж по процедурним мотивам. Тому ми, по суті, на сьогодні «маємо те, що маємо», як сказав великий філософ та політик з цього приводу. А маємо ми те, що, по суті, народ України відсторонений від реалізації своїх природних, конституційно закріплених прав. Давайте подивимося, про що йдеться у статті 69, про що йдеться у статті 38, та на якій підставі ми не можемо забезпечити громадянам право управління державними справами. Безперечно, це ганебне явище. Більше того, йдеться саме про те, що народ за своєю ініціативою бере участь у референдумах, бере участь у реалізації демократичних інститутів у такий спосіб.

Хочу звернути вашу увагу на те, що запропонований нами законопроект має назву «Про всеукраїнський та місцеві референдуми за народною ініціативою». Ще раз акцентую увагу, за народною ініціативою. Коли народ як єдине джерело влади, виходячи із статті 5 Конституції України, вирішує будь-які питання. Ще раз повторюю, будь-які питання, за винятком визначених Конституцією України.

Щодо недопустимості прийняття законопроектів: президентським законопроектом народу заборонено розглядати і приймати законопроекти, а Конституція каже, можна приймати все, за винятком законопроектів, які стосуються

податків, амністії, а також законопроект про бюджет. То, скажіть, Конституція України передбачає право народу на прийняття законів?

Саме тому наш законопроект передбачає можливість проведення, зокрема, такого референдуму як законодавчий. Що у ньому закладено? Прийняття та скасування законів в повному обсязі або частково, зокрема і прийняття Конституції України. Хочу зробити екскурс в історію і тим апологетам, які вважають недопустимим прийняття законів чи конституцій народом і неспроможності народу приймати такі закони, хочу нагадати про Єгипет, який під час бойових дій, громадянського протистояння, прийняв конституцію на всенародному референдумі. А ми що? Це не народ не хоче, це не хоче влада, яка стала у теренів законопроекту, який вам запропоновано.

Крім законодавчих референдумів, безперечно, ми просимо вашої підтримки пропозиції щодо погоджувального референдуму. Що таке погоджувальний референдум? Це повсякденна діяльність нашого суспільства, органів влади, коли виникає питання щодо проведення погоджувальної ради від народу, народ повинен прийняти акт, так званий акт народної волі. Про що йдеться? Ми, якщо ви почитаете статті, конкретно вказуємо, що виключно через погодження народом може вирішуватися питання про розпродаж, про реалізацію корисних копалин і землі, включаючи землі сільськогосподарські.

Кому ще не зрозуміло, що не можна питання щодо національного багатства, яке визначено в Конституції, в статті 14, де єдиний раз застосовується слово «багатство» і зазначається, що це земля народу, вирішувати без волі і без погодження з власником цієї землі. Безперечно, такі питання і мають виноситися на референдум.

На жаль, ми не бачимо цього в президентському законопроекті. Там взагалі нічого з цього приводу немає, немає як такої мотивації погодження через волевиявлення.

І останнє, що ми пропонуємо. Дійсно, ми погоджуємося з тим, що не підлягають оприлюдненню і проведенню консультативні референдуми. Хоча, не включаючи нас до розгляду, експерти і профільний комітет посилалися раніше на те, що не потрібно запроваджувати консультативні референдуми. У нас їх немає, а вони й не потрібні. З ким народ повинен консультиватися? Це органи влади повинні консультиватися з народом. Народ є джерелом влади. Про що тоді ми ведемо мову?

І третя група виключних питань, які виносяться на референдум, це питання контрольно-відкличних референдумів. Нас б'ють за те, що ми пропонуємо на рівні референдуму ставити питання про недовіру з боку народу Верховній Раді України, про недовіру Кабінету Міністрів України і про недовіру на рівні місцевих органів. Тому що наш законопроект передбачає проведення референдумів за ініціативою народу як на всеукраїнському рівні, так і на рівні місцевому.

Стосовно наших опонентів, які вважають, що народ не може вирішувати питання про недовіру Верховній Раді і припинення її діяльності. Хочу повернути вас до статті Конституції, де чітко вказано, що Президент у трьох випадках може припинити діяльність Верховної Ради. Крім того, у нас є недовіра Кабінету

Міністрів, і це є в Конституції, у статті 116. Чому ж ми не можемо це закласти в законопроект? Тому ми просимо підтримати наш законопроект.

Чи є там шорсткості? Безперечно, є. Але в основі це той законопроект, який дасть змогу громадянам мати доступ до управління державними справами і до контролю над органами державної... (*Оплески*).

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Будуть запитання до доповідача? Запишіться, будь ласка. На важкі запитання до доповідача.

Колтунович Олександр Сергійович.

КОЛТУНОВИЧ О.С., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань економічного розвитку (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційна платформа – За життя»). Дякую. Прошу передати слово Пузанову Олександрові Геннадійовичу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пузанов Олександр Геннадійович.

ПУЗАНОВ О.Г., член Комітету Верховної Ради України з питань правової політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційна платформа – За життя»). Дякую. Шановний Василю Івановичу, у мене буде дуже коротке і просте запитання.

Назвіть, будь ласка, п'ять відмінностей вашого законопроекту порівняно з президентським законопроектом, і в чому переваги вашого порівняно з президентським?

Дякую.

НІМЧЕНКО В.І. По-перше, хочу сказати, що наш законопроект передбачає можливість реалізації народом своїх природних конституційно закріплених прав щодо управління справами, в тому числі народоуправління (є зараз таке поняття в теорії права – «народоуправління»), коли вони мають право управляти, зокрема через створення законодавчих механізмів та реалізацію контрольних функцій, і на місцевому (що у нас передбачено), і на національному рівнях. Це перше.

Друге. У президентському законопроекті передбачено звуження обсягів прав народу на волевиявлення щодо проведення референдуму, яке вийшло за межі статті 74 Конституції, де чітко передбачено три випадки, не більше. Ось і все. Це все неконституційно.

Тому, шановні колеги, звичайно, ви можете відправити його на доопрацювання...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Поляков Антон Едуардович.

ПОЛЯКОВ А.Е. Шановний Василю Івановичу, повністю погоджуюся з вами і з Юлією Володимирівною, тому що у законопроекті Президента про народовладдя взагалі не йдеться. І ті процедури, які в ньому прописані, референдуму жодним чином не допоможуть відбутися, тільки з адміністративним ресурсом. Дуже радий, що і місцеві референдуми передбачені у вашому законопроекті.

Хочу запитати у вас, скільки підписів треба зібрати для проведення всеукраїнського референдуму і для місцевого референдуму? Адже в президентському треба зібрати аж три мільйони підписів, по 100 тисяч у кожній області, дві третини областей – це нереально. Це не народовладдя. Скільки у вас треба зібрати підписів для проведення референдумів?

Дякую.

НІМЧЕНКО В.І. Дякую за запитання. Відповідаю. Ми пов'язані з конституційною нормою. Конституційна норма, визначаючи особливості проведення референдуму за народною ініціативою, передбачає саме три мільйони, дві третини, і по 100 тисяч. Разом з тим, у нас в законопроекті є норма щодо внесення змін до Конституції, тому що на цьому рівні грають, щоб не дати доступу саме до реалізації владних повноважень народу. І хочу з цього приводу сказати, що Комітет з питань правової політики не підтримав і визнав конституційним законопроект Президента. Не підтримав, не було голосів. Це означає, що він в корні своєму є неконституційним і вносити це – повторювати ситуацію з законопроектом, який розглядався раніше і підставив і Главу держави, і парламент, і нашого...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Василю Івановичу.

Шановні колеги, представлення всіх законопроектів відбулося. Прошу депутатські фракції та групи записатися на виступи. Регламент – до 3 хвилин.

Шановні колеги, може спочатку все-таки позицію комітету щодо всіх трьох законопроектів, а потім обговорення? Комітет?

Аліна Леонідівна Загоруйко від комітету. Щодо всіх трьох законопроектів. Регламент – 5 хвилин.

ЗАГОРУЙКО А.Л., *заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»).* Дякую. Доброго дня, шановні колеги. Шановна президіє! Комітет з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування розглянув на своєму засіданні 17 червня усі три законопроекти. Це законопроекти «Про всеукраїнський референдум» (№ 2182), доопрацьований і внесений народними депутатами України Тимошенко і Соболєвим, «Про всеукраїнський та місцеві референдуми за народною ініціативою» (№ 3177), внесений народними депутатами

Німченком, Медведчуком та іншими, та «Про народовладдя через всеукраїнський референдум» (№ 3612), внесений Президентом України та визначений ним як невідкладний.

Щодо законопроекту № 3177. Законопроектом запропоновано визначити порядок організації та проведення всеукраїнського та місцевого референдумів за народною ініціативою. Насамперед звертаю вашу увагу на те, що пропонується врегулювати порядок ініціювання організації та проведення всеукраїнських і місцевих референдумів виключно за народною ініціативою, в той час як Конституція України передбачає можливість проведення всеукраїнського референдуму з питань про зміну території України, який призначається Верховною Радою України, а також проведення всеукраїнського референдуму щодо затвердження прийнятого Верховною Радою України законопроекту про внесення змін до розділів I, III та VIII Конституції України, що призначається Президентом України.

Комітет пропонує відхилити даний законопроект.

Щодо законопроекту № 2182. Законопроектом пропонується, що предметом всеукраїнського референдуму може бути ухвалення нової Конституції України – установчий референдум. Водночас Конституцією України наразі не визначено порядок прийняття нової Конституції. Натомість розділом XIII Основного Закону України встановлено лише порядок внесення змін до Конституції України.

Комітет пропонує відхилити даний законопроект.

Щодо законопроекту № 3612. Комітет зауважує, що законопроект № 3612, поданий Президентом України, передбачає більш комплексний та системний підхід до вирішення питання щодо законодавчого врегулювання організації та порядку проведення всеукраїнського референдуму.

Комітет рекомендує Верховній Раді України проект Закону України «Про народовладдя через всеукраїнський референдум» (№ 3612) прийняти за основу.

Комітет також вирішив звернутися до Голови Верховної Ради України з пропозицією оголосити відповідно до частини першої статті 116 Регламенту Верховної Ради України на пленарному засіданні під час розгляду даного законопроекту про необхідність внесення пропозицій і поправок щодо виправлень, уточнень, усунення помилок та/або суперечностей у тексті законопроекту, інших структурних частин законопроекту та/або інших законодавчих актів, що не були предметом розгляду в першому читанні та відповідають предмету правового регулювання законопроекту.

Дякую за увагу. Просимо підтримати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Приходько Наталія Ігорівна.

Пузанов Олександр Геннадійович.

ПУЗАНОВ О.Г. Дякую. Шановна президіє! Шановні колеги! Фракція «Опозиційна платформа – За життя» прийняла рішення не підтримувати президентський законопроект № 3612, тому що окремі його положення прямо суперечать Конституції України.

Як ви знаєте, вчора відбулося не лише засідання Комітету з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування. Вчора також проводив своє засідання Комітет з питань правової політики, і одним з питань порядку денного був розгляд питання про конституційність, відповідність президентського законопроекту Конституції України.

Як вже згадував мій колега Василь Іванович Німченко, це питання не знайшло підтримки комітету і комітет не зміг зібрати голоси та визнати президентський законопроект таким, що відповідає Конституції. Зокрема, ми констатували, що стаття 74 Конституції України встановлює вичерпний перелік питань, з яких не дозволяється проведення всеукраїнського референдуму.

Всупереч цій статті Конституції України стаття 3 президентського законопроекту суттєво розширює перелік питань, які не можуть розглядатися на всеукраїнському референдумі, і встановлює виключний перелік питань, які можуть розглядатися. Тобто таким чином закон звужує обсяг повноважень народу України на вирішення питань державної важливості на всеукраїнському референдумі.

Проект Президента встановлює нереальні строки для збору підписів. Як ви знаєте, три мільйони підписів необхідно зібрати для того, аби питання було винесено на всеукраїнський референдум. Президентським законопроектом пропонується лише 60 днів для того, аби це питання було підтримано необхідною кількістю громадян України.

Далі. Обмеження, про яке йдеться, що протягом року можна розглядати лише одне питання і відповідно до бюлетеня голосування можна включати лише одне питання – воно також звужує повноваження і права народу України порівняно з Конституцією України. Саме тому комітет не зміг знайти голоси на підтримку цього законопроекту, і окремі його положення були фактично визнані такими, що не відповідають Конституції України.

Також хочу нагадати, що ми казали про те, що перш ніж ухвалювати законопроект про всеукраїнський референдум, ми отримаємо висновок Венеціанської комісії. Цього немає. Ми досі не знаємо, що про це скаже Венеціанська комісія.

Влада на засіданні також констатувала, що ми вже одного разу з вами ігнорували вимоги Конституції України, ігнорували зауваження опозиції щодо того, що не можна ухвалювати законопроект, в якому є ознаки неконституційності, який визнається відповідними фахівцями таким, що не відповідає Конституції України. Йдеться про закон, проект якого [№ 1008](#).

Шановні колеги, прохання: дослухайтеся до опозиції зараз, не приймайте неконституційний законопроект. Законопроект, який порушує... *(Оплески)*.

Веде засідання Перший заступник Голови Верховної Ради
України **СТЕФАНЧУК Р.О.**

ГОЛОВУЮЧИЙ. Слово надається народному депутату Бондарю Віктору Васильовичу, депутатська група «Партія «За майбутнє».

Тарас Іванович Батенко.

Будь ласка, Тарасе Івановичу.

БАТЕНКО Т.І. Шановні друзі! Шановні колеги! Депутатська група «Партія «За майбутнє» бореться і ратує за розширення можливостей та демократичних прав у цьому залі та поза парламентом. І ми вдячні за ініціативу, яку ми сьогодні обговорюємо. Це велика робота, що була здійснена робочою групою, яку очолював Руслан Олексійович Стефанчук.

Загалом це стосується й інших робочих груп, до яких ми залучені, і стосовно внесення змін до Регламенту Верховної Ради України, і щодо появи проекту закону про політичну і парламентську опозицію. Але водночас, декларуючи розширення народовладдя і реалізацію конституційного права громадян, ми повинні розуміти, наскільки це буде просто на папері і наскільки це буде реально здійснено в наших сучасних реаліях, і як це виписано насамперед в президентському базовому законопроекті.

У цьому законопроекті ми бачимо труднощі, які можуть виникнути у громадян з ініціюванням референдуму. Тому що для визнання зборів громадян щодо підготовки референдуму такими, що відбулися, обов'язково необхідна присутність Центральної виборчої комісії. Ми розуміємо, що ЦВК сьогодні, як і раніше, за попередніх президентів, очевидно керується дружніми настановами з Офісу Президента чи Адміністрації Президента України. Очевидно, що без присутності ЦВК така ініціативна група ніколи не збереться і не реалізує свою ініціативу.

Крім цього, не менш нереальною для виконання є і норма щодо збору ініціативною групою три мільйонів підписів за 60 днів. Щонайменше 60 осіб має збирати три мільйони підписів. Це не менше 50 тисяч підписів в день, що очевидно теж є малореалістичним.

Ми бачимо також значні ризики, про що говорили мої колеги, щодо порушення конституційного ладу країни і основних засад її функціонування, адже відповідно до нього питання, що виносяться на всеукраїнський референдум, не повинні обов'язково проходити через Конституційний Суд України. Навіть якщо це питання про внесення змін до розділів Конституції, які визначають загальні основи існування України. Очевидно, тут теж проглядаються можливості впливу та маніпуляції влади щодо питань, які будуть виноситись на загальноукраїнський референдум.

Інші моменти також вказують на те, що благородна мета – проведення референдуму... Ми чекали на такий референдум щодо землі, який був обіцяний Президентом Зеленським і не був реалізований до прийняття законопроекту про обіг земель сільськогосподарського призначення, але я вважаю, що ця

благородна мета насправді є сумнівною, що це механізм «зшивання» країни з таким механізмом проведення референдуму.

Тому ми також чекали на висновки Венеціанської комісії, яких немає. І наша позиція, депутатської групи «Партії «За майбутнє» – утриматися від голосування за президентський законопроект.

Дякую (*Оплески*).

ГОЛОВУЮЧИЙ. Княжицький Микола Леонідович, фракція «Європейська солідарність».

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л., член Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики (одномандатний виборчий округ № 116, Львівська область, політична партія «Європейська солідарність»). Дякую. Шановні колеги! По-перше, хочу ще раз висловити співчуття Петру Олексійовичу Порошенку у зв'язку зі смертю батька і наголосити на неприпустимості провокацій. Як заявила Генеральний прокурор Венедіктова, похорони відбудуться сьогодні, а суду не буде. Суд буде, і наша фракція туди поїде, а ховати Олексія Порошенка будуть завтра.

Тепер по суті. Отже, шановний доповідач посилався на швейцарський досвід. Знаєте, чому у Швейцарії так багато референдумів? Тому що у Швейцарії немає опозиції. Всі партії, які там обираються до парламенту, створюють спільний уряд довіри. І коли не можуть прийти до спільної позиції, оголошують референдум, який обов'язковий у двох третинах кантонів, не адміністративно-територіальних невизначених одиниць, а саме кантонів.

В таких країнах як Австрія, Данія, Естонія, Ірландія, Італія, Королівство Нідерланди, Польща, Угорщина, Швеція референдум проводиться лише у випадках, коли треба змінювати Конституцію. У Королівстві Данія, Ірландії, Латвійській, Естонській, Литовській, Словацькій і Французькій республіках – коли відбувається ратифікація, денонсація міжнародних угод і розглядаються питання щодо обмеження державного суверенітету.

Наш законопроект, президентський, не містить чітких норм щодо предмету референдуму. Коли немає цих чітких норм, то в даному випадку, за висновком Венеціанської комісії, можливий лише консультативний референдум. Це невірно тлумачив один із попередніх доповідачів, який говорив, що народ не має консультиватися з урядом. Саме цей референдум і проводиться, щоб проконсультиватися з народом.

Очевидно, референдум в багатьох країнах став базою для маніпуляцій. Ми пам'ятаємо референдум в Криму. І зараз у Росії буде референдум про довічний термін Путіну. Можливо, для цього Президент Зеленський подає законопроект про референдум? Навіщо тоді вводиться так зване електронне голосування? Електронне голосування, порядок проведення якого визначає підзаконними актами Центральна виборча комісія. Хоча відповідно до статті 92 Конституції України організація і порядок проведення референдуму можуть визначатися виключно законами України.

Подивіться, друзі, на нашу країну, розділену гібридною пропагандою. Ні, народ наш єдиний, але Російська Федерація як агресор ділить цей народ, використовує засоби масової інформації для ведення гібридної війни. І референдум у запропонованому варіанті – це ще один інструмент гібридної війни, який ні до чого, крім розвалу держави, не призведе. Голосуємо червоною кнопкою.

Дякую (*Оплески*).

ГОЛОВУЮЧИЙ. Кабаченко Володимир... Перепрошую.
Власенко Сергій Володимирович, «Батьківщина».

ВЛАСЕНКО С.В. Дякую, шановний пане головуючий. «Одразу хочу запевнити: іду на один термін, щоб змінити систему заради майбутнього. Мій перший законопроект – про народовладдя. У ньому ми разом закріпимо механізм, за яким тільки Народ України (два слова з великої літери) буде формувати основні завдання для влади через референдуми та інші форми прямої демократії». Це цитата із передвиборчої програми тоді ще кандидата у президенти Володимира Зеленського.

Тут моя колега сказала, що президентський законопроект виконує цю обіцянку. На жаль, ні, шановна колего. По-перше, цей законопроект не перший, бо першими Президент вносив закони про розширення власних повноважень – зміни до Конституції України. Але, на жаль, слово «народовладдя» є лише в заголовку, але не в змісті цього законопроекту. Тому це не перший законопроект і це не законопроект про народовладдя.

Колеги вже неодноразово говорили про те, що вчора на засіданні Комітету з питань правової політики точилася жорстка дискусія і абсолютно чітко було визначено, що президентський законопроект не відповідає Конституції України. Тому підтримати його, при всій повазі до посади Президента, неможливо.

Законопроект інших наших колег – № 3177, поєднує два види референдумів – загальнодержавний і місцеві. На жаль, за цих умов його теж не можна підтримати, тому що це два різних підходи до референдумів. Це має регламентуватися іншими законами.

Тому я буду агітувати за законопроект № 2182, внесений Юлією Тимошенко і Сергієм Соболевим. Цей законопроект не суперечить Конституції. Він встановлює чіткі та зрозумілі процедури, які дозволять громадянам здійснити реальне волевиявлення щодо будь-яких питань, які громадяни захочуть вирішити.

Також хотів би зазначити, що який би законопроект не було прийнято за основу, його треба буде доопрацьовувати, але не так, як готувався президентський законопроект. Доповідач президентського законопроекту говорив про те, що він готувався шляхом досягнення широкого консенсусу. Ось у мене в руках склад робочої групи. З 13 депутатів, які були залучені до робочої групи, 11 – це депутати від фракції «Слуга народу», двоє позафракційних, і жодного представника інших політичних фракцій. Якщо так і далі буде продовжуватися робота

над цим законопроектом, то це шлях в нікуди, це шлях до чергового порушення Конституції України, це шлях до чергового рішення Конституційного Суду України.

Тому ще раз підкреслюю: будь-який законопроект, який буде прийнято, треба доопрацьовувати. Тому що, незважаючи на те, що Президент Зеленський не виконує власних передвиборчих обіцянок, люди очікують на закон про референдум. Так, цей закон має бути таким, щоб референдум можливо було провести, щоб у людей не було обмежень щодо кількості тих питань, які вони можуть поставити, щодо якості тих питань, які вони можуть поставити, окрім обмежень, які містяться в Конституції України. Всім цим вимогам відповідає законопроект «Батьківщини».

Дякую.

Веде засідання Голова Верховної Ради України
РАЗУМКОВ Д.О.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Бакунець Павло Андрійович.

БАКУНЕЦЬ П.А., член Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики та природокористування (одномандатний виборчий округ № 122, Львівська область, політична партія «Об'єднання «Самопоміч»). Шановний пане Голово! Шановні народні депутати! Шановний український народ! Жовківський та Яворівський райони, Львівщина, депутатська група «Довіра».

Відповідно до статті 5 Конституції України єдиним джерелом вдали в Україні є народ, і ця стаття закріплює право народу здійснювати свою владу безпосередньо. Тому наша країна вже давно потребує законодавчого врегулювання питання щодо всеукраїнського референдуму.

Сьогодні до сесійного залу внесено відразу три законопроекти. Вони, кожен по-своєму, пропонують врегулювання цієї проблеми. Вони не є альтернативними, але, хочу підкреслити, це добре і правильно, що ми їх розглядаємо сьогодні разом. Це дає змогу нам з вами тут, в цьому залі, визначитися з найкращим, з найоптимальнішим механізмом для проведення референдуму.

Депутатська група «Довіра» готова підтримати всі три законопроекти, внесені сьогодні в зал. Наша позиція полягає в тому, аби з кожного законопроекту були відібрані найкращі норми і до другого читання були внесені в одному документі. Цей документ допоможе розвитку демократії в нашій країні. Адже в такому важливому для суспільства питанні як референдум нам з вами слід відкласти політичні амбіції. Ми повинні надати змогу єдиному джерелу влади в Україні – українському народові здійснювати владу і цим виконати норму Конституції.

Депутатська група «Довіра».

ГОЛОВУЮЧИЙ. Веніславський Федір Володимирович.

ВЕНІСЛАВСЬКИЙ Ф.В., член Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони та розвідки (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Шановна президіє! Шановні народні депутати, народо України! Президент України Володимир Зеленський дійсно, і це вже неодноразово звучало з цієї трибуни, обіцяв, що одним із перших його законопроектів буде проект закону про народовладдя. Але Президент Зеленський – це зважена людина, і він закликав широке коло експертів, громадських діячів, неурядових організацій до обговорення напрацьованих командою Президента пропозицій до цього законопроекту. Внесений Президентом Зеленським законопроект про народовладдя через всеукраїнський референдум дійсно є компромісним, консенсусним і таким варіантом, який враховує результати широкого суспільного обговорення.

Хочу нагадати шановним народним депутатам, що єдиним законопроектом, який був опублікований на сайті Верховної Ради України для широкого обговорення, був саме президентський законопроект, і він готувався не кулуарно, він готувався не задля досягнення певних політичних цілей, а для того, щоб забезпечити реальне народовладдя.

Стосовно тих критиків, які виступали щодо президентського законопроекту, хотів би закликати їх, по-перше, почитати Конституцію України, яка чітко та однозначно визначає кількість громадян України, які мають зібрати підписи щодо проведення всеукраїнського референдуму за народною ініціативою, і закон не може зменшити цю кількість – три мільйони підписів, і закон не може інакше регламентувати процедуру їх збору, окрім як за процедурою, що передбачена Конституцією України.

Окрім того, хочу нагадати всім народним депутатам України, народу України, що Конституційний Суд України неодноразово розглядав питання щодо реалізації права народу на всеукраїнський референдум і давав свої висновки у відповідних рішеннях.

Щодо законопроекту № 2182. Конституційний Суд України чітко та однозначно зазначив, що прийняття на референдумі нової Конституції має відбуватися виключно у порядку, що має бути визначений чинною Конституцією. Тобто для того, щоб ініціювати проведення всеукраїнського референдуму щодо ухвалення нової Конституції, спочатку парламент у встановленому розділом XIII Конституції України порядку має ухвалити законопроект про внесення змін до Конституції, і лише після цього виносити на референдум Конституцію. Це означає, що законопроект № 2182 не відповідає Конституції, з урахуванням правової позиції Конституційного Суду України. Також не відповідає Конституції законопроект № 3177, тому що Конституційний Суд України чітко та однозначно сказав, що не може на всеукраїнських референдумах вирішуватися питання, яке вирішується іншими формами демократії, а саме питання про дострокове припинення повноважень, зокрема Верховної Ради України.

Тому закликаю всіх народних депутатів підтримати в першому читанні за основу...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Василенко Леся Володимирівна.
Рахманін Сергій Іванович.

РАХМАНІН С.І., член Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони та розвідки (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Голос»). Фракція «Голос». Шановні колеги, абсолютно очевидно, що єдиний законопроект, який має шанс бути ухваленим цією Верховною Радою України – це законопроект, поданий Президентом, № 3612. Незважаючи на всі переваги та недоліки інших законопроектів, саме цей законопроект може стати основою для нового нормативного акту. Тому я звертаюся насамперед до тих, хто збирається за цей законопроект голосувати. Тут дуже багато говорили про народовладдя. Але хочу сказати, що світова практика, світова історія підтверджують, що референдум – це дуже тонкий інструмент, який може зробити тонку та важливу хірургічну операцію, а може зарізати.

Тут уже згадували псевдореферендуми на Донбасі чи карликові, карикатурні референдуми в Росії. Але я нагадаю про інші приклади. Пан Гітлер свого часу дуже широко застосовував практику всенародного референдуму. За допомогою чого він, наприклад, вивів Німеччину з Ліги націй, чим розв'язав собі руки перед Другою світовою війною, незаконно приєднав Австрію і об'єднав посади президента та канцлера, чим зробив свою владу абсолютною. Це було зроблено абсолютно демократично, за допомогою референдуму.

Тому референдум – це річ, наслідки використання якої залежать від фаху, сумніння та ситуації. Це треба пам'ятати, коли ви, голосуючи, можливо, за цей законопроект, хочете віддати право законодавчої ініціативи в руки тим, хто маніпулює. Згадавши про Німеччину, я нагадаю, що саме після сумного досвіду Гітлера в демократичній, повоєнній Німеччині було введено обмеження щодо права громадян на загальнонаціональні референдуми. Саме для того, щоб народ не був інструментом маніпуляцій.

Нагадаю також про те, що щонайменше в одному рішенні Конституційного Суду України було зазначено, що належне використання демократії не означає підміну парламенту референдумом, а референдуму парламентом. Якщо ви збираєтеся надавати право законодавчої ініціативи або право корегування чи скасування законів народу, то треба розуміти, яким чином це робиться. Кодекс належної практики у виборчих справах встановлює чіткі правила, запобіжники, за допомогою яких маніпуляції скасовуються або не допускаються. У законопроекті цих запобіжників немає.

Наступне. Будь-який закон має відповідати Конституції. Щонайменше, статті 72 Конституції України цей законопроект не відповідає, бо там чітко вказано про дві третини областей. Тому в мене пропозиція: уважно почитайте, за що будете голосувати, хоча б інколи це робить, для того щоб ваш ніж не перетворився у ніж м'ясника.

Дякую (*Оплески*).

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, час для виступів від депутатських фракцій та груп вичерпано. Переходимо до прийняття рішення. Будь ласка, запросіть народних депутатів до залу і підготуйтеся до голосування.

Ставиться на голосування пропозиція про прийняття за основу з пропозицією комітету щодо врахування запропонованих уточнень при підготовці до другого читання, згідно зі статтею 116 Регламенту Верховної Ради України, проекту Закону «Про народовладдя через всеукраїнський референдум» ([№ 3612](#)).

Зараз всі прийдуть, всі автори зайдуть. Є представник Президента.

Готові голосувати? Прошу підтримати та проголосувати.

«За» – 252.

Рішення прийнято (*Оплески*). Дякую.

Ще два голосування, тому що це не альтернативний законопроект, а просто законопроект, який стосується одного предмету.

Ставиться на голосування пропозиція про прийняття за основу проекту Закону «Про всеукраїнський референдум» ([№ 2182](#)).

Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 68.

Рішення не прийнято.

Ставиться на голосування пропозиція про прийняття за основу проекту Закону «Про всеукраїнський та місцеві референдуми за народною ініціативою» ([№ 3177](#)).

Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 75.

Рішення не прийнято.

Дякую.

Шановні колеги, надійшла заява від двох депутатських фракцій з проханням оголосити перерву, яку вони готові замінити на виступ. Хто буде виступати?

Герасимов Артур Володимирович. Які фракції, Артуре Володимировичу? «Голос» і «Європейська солідарність».

ГЕРАСИМОВ А.В., член Комітету Верховної Ради України з питань аграрної та земельної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»). Шановні українці! Звинувачення, які були висунуті Петру Порошенку, мають тривожний відтінок вибіркового правосуддя та політичної помсти. Це частина минулого України, а не її майбутнього. Саме так Генеральний секретар НАТО Андерс Фог Расмуссен відреагував на спробу оголосити фіктивну підозру п'ятому Президенту України. Увесь цивілізований світ засуджує політичні репресії проти опозиції

і її лідера Петра Порошенка. Навіть вчорашні соратники Зеленського називають ці підозри нікчемними та юридичним «трешем».

Влада сьогодні будує в Україні модель кремлівського режиму з автозаками і побиттям активістів. Вони штурмують музеї і незаконно стежать за опозицією. Вони проводять фіктивні обшуки о 6 ранку, як трапилося з Володимиром Омелянком. Вони тримають патріотів у тюрмах без доказів, як у справі Шеремета, або судять їх за те, що не дали себе вбити, як у справі Стерненка. Зверніть увагу, що режим Зеленського переслідує саме тих, хто стоїть на захисті України від агресії Кремля, і апогеєм цих переслідувань є фіктивні, нікчемні справи проти п'ятого Президента України.

Йдеться не лише про Порошенка. Зламати хочуть Україну. Авторитаризм починається з придушення опозиції, а закінчується порушенням прав кожного. Відомі українські вчені, громадські діячі та колишні політв'язні за ініціативи учасника групи «Першого грудня» Йосифа Зісельса публічно звернулися до Зеленського з вимогою припинити будувати поліцейську державу і зосередитися на протидії російській агресії.

Сьогодні о 15.15 режим Зеленського організовує не суд, а відверте незаконне судилище над лідером опозиції Петром Порошенком. Нас знову повертають в темні часи політичних переслідувань, повністю копіюючи кремлівські підходи та відкидаючи Україну геть від Європи. І відбувається це вкрай цинічно, бо цинізм і брехня – це сутність цієї влади. Сьогодні це брехня Генерального прокурора про те, що вони нібито хотіли перенести суд. І це після того, як Петро Порошенко був змушений перенести похорон батька через це судилище. Суд не перенесено.

Саме тому фракція «Європейська солідарність» повним складом вирушає туди, до Печерського районного суду, на вулицю Володимирську, 15. Закликаємо всіх небайдужих до долі України доєднатися до нас.

Ми змогли протистояти агресії Росії, і тим паче готові протистояти дуже слабкому і дуже закомплексованому режиму Зеленського, який постійно замовляє кримінальні справи та переслідування будь-яких своїх опонентів. Ми не боїмося.

Україна перемаже! *(Оплески)*.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, переходимо до наступного питання порядку денного. Це проект Закону «Про внесення змін до Кодексу України з процедур банкрутства щодо недопущення зловживань у сфері банкрутства на період здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникнення і поширення коронавірусної хвороби (COVID-19)» ([№ 3322](#)), друге читання.

Доповідає голова підкомітету Комітету з питань економічного розвитку Мовчан Олексій Васильович. Вірніше, запрошується до виступу.

Скажіть, будь ласка, хтось буде наполягати на поправках? Так? Можемо голосувати? Гарний виступ, дякую (*Оплески*).

Ставиться на голосування пропозиція про прийняття в другому читанні та в цілому з необхідними техніко-юридичними правками проекту Закону «Про внесення змін до Кодексу України з процедур банкрутства щодо недопущення зловживань у сфері банкрутства на період здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникнення і поширення коронавірусної хвороби (COVID-19)» (№ 3322). Готові голосувати?

Прошу підтримати та проголосувати.

«За» – 307.

Рішення прийнято. Закон прийнято.

Шановні колеги, наступне питання порядку денного – це законопроект [№ 2285-д](#). Є пропозиція сьогодні не починати його розгляд, тому що у нас залишилося півгодини. Перейти і далі почати розглядати, нормально? До наступного питання, так?

Наступне питання порядку денного – це проект Закону «Про внесення змін до Закону України «Про Вищий антикорупційний суд» щодо забезпечення суду приміщенням та інших питань роботи суду» ([№ 3348](#)).

До трибуни запрошується голова Комітету з питань антикорупційної політики Радіна Анастасія Олегівна.

Скажіть, будь ласка, хтось буде наполягати на поправках? Ні? Будь ласка, підготуйтеся до голосування, шановні колеги. Запросіть народних депутатів до залу.

Ставиться на голосування пропозиція про прийняття в другому читанні та в цілому з необхідними техніко-юридичними правками проекту Закону «Про внесення змін до Закону України «Про Вищий антикорупційний суд» щодо забезпечення суду приміщенням та інших питань роботи суду (№ 3348). Готові голосувати?

Прошу підтримати та проголосувати.

«За» – 253.

Рішення прийнято. Закон прийнято.

Покажіть по фракціях та депутатських групах.

Наступне питання порядку денного – це проект Закону «Про внесення змін до Закону України «Про реструктуризацію заборгованості державного підприємства «Антонов» щодо уточнення деяких питань реструктуризації заборгованості з метою створення передумов для забезпечення Вищого антикорупційного суду приміщенням» ([№ 3350](#)).

До трибуни запрошується голова Комітету з питань економічного розвитку Наталуха Дмитро Андрійович.

Хтось буде наполягати на поправках? Можемо голосувати? Будь ласка, підготуйтеся до... Є Мамка Григорій Миколайович?

Яка поправка? Перша?

МАМКА Г.М., заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційна платформа – За життя»). Там, на початку таблиці одразу, перша поправка

По суті, цей законопроект є підміною рішення судів, підміною рішення комісії і всього іншого. Не можна у Верховній Раді на законодавчому рівні приймати рішення щодо визнання заборгованості одного державного підприємства перед іншими суб'єктами, монетизувати її у вигляді приміщення і передати тій чи іншій установі. Для цього у держави є інші запобіжники: судова гілка влади, претензійна робота і рішення Кабінету Міністрів України.

Пропоную відхилити і поставити цю поправку на голосування.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Всі готові? Ставлю поправку на голосування?

Ставиться на... (*Шум у залі*) На голосування він ставить. Вона відхилена. Правильно, так він ставить її на голосування. Все правильно.

Ставлю на голосування поправку 1 народного депутата Мамки. Вона була відхилена комітетом.

Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 90.

На жаль, ні. Рішення не прийнято.

Все, можемо голосувати за законопроект, так?

Ставиться на голосування пропозиція про прийняття в другому читанні та в цілому з необхідними техніко-юридичними правками проекту Закону «Про внесення змін до Закону України «Про реструктуризацію заборгованості державного підприємства «Антонов» щодо уточнення деяких питань реструктуризації заборгованості з метою створення передумов для забезпечення Вищого антикорупційного суду приміщенням» (№ 3350). Готові голосувати?

Прошу підтримати та проголосувати.

«За» – 244.

Рішення прийнято.

Дякую.

Наступне питання порядку денного – це проект Закону «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України щодо перебігу процесуальних строків під час дії карантину, встановленого

Кабінетом Міністрів України для запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» ([№ 3383](#)).

До трибуни запрошується член Комітету з питань правової політики Павліш Павло Васильович.

Скажіть, будь ласка, хтось буде... Буде наполягати Власенко.

Поправка 2. Власенко.

ВЛАСЕНКО С.В. Дякую, пане Голово.

У мене сім поправок, дайте мені 3 хвилини.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дві хвилини, так?

ВЛАСЕНКО С.В. Три. Або, хочете, чотири. Я не буду заперечувати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Три хвилини давайте.

ВЛАСЕНКО С.В. Шановні колеги! Просто хочу нагадати, що декілька місяців тому, на початку пандемії коронавірусу, ми прийняли закон, яким встановили порядок обчислення процесуальних строків. І ми заклали певні підходи до порядку обчислення процесуальних строків. Сьогодні нам пропонується кардинально змінити підходи до обчислення процесуальних строків під час коронавірусу. На моє глибоке переконання, це потягне за собою хаос в судовій системі, це потягне за собою помилки під час прийняття відповідних судових рішень, які стосуються процесуальних строків.

Так, я розумію зауваження колег, які лунали зокрема і під час засідання правового комітету, які критикували той підхід, який ми запровадили. Можливо, в цій критиці є певна частка розумних аргументів. Але тоді давайте зробимо інакше. Тоді давайте лише зупинимо дію попереднього закону і не будемо встановлювати нові спеціальні процедури. Бо ми сьогодні цим законопроектом, на моє глибоке переконання, запроваджуємо реальний хаос. Тому що судді не будуть знати, який закон приймати, як закон приймати з точки зору строків процесуальних.

Процесуальні строки – це один з найважливіших інститутів процесу. Якщо є хаос у строках, сторони не впевнені, що їм треба робити, як їм це треба робити, коли їм це треба робити. Судді не впевнені, що їм треба робити, коли їм треба робити і як їм треба робити.

Мені здається, що з концептуальної точки зору підхід, що запропонований цим законопроектом, є в принципі неправильним. Не можна під час дуже короткого періоду концептуально запроваджувати два різних підходи щодо обчислення процесуальних строків. Так, дехто каже, що певні категорії справ «заморозили» у зв'язку з нашим попереднім законом. Немає питань, можливо, так і є щодо деяких категорій справ.

Але, я ще раз підкреслю, попередній механізм, який був затверджений цією Верховною Радою лише декілька місяців тому, надавав всім учасникам судового процесу і гарантії, і можливості. Якщо їм треба пришвидшити розгляд справи, вони могли це зробити. Але це точно не впливало на жодні їхні права. Нам же пропонують зараз що? Щоб суддя вирішував, строк пропущений чи не пропущений, поважна чи неповажна причина. До того ж, карантин у нас продовжується. Але ми не розуміємо, коли він закінчиться. Я розумію, що в місті Києві трошки легше пересуватися, але як пересуватися в районах, де, припустимо, село знаходиться від районного суду на відстані до 60 кілометрів?

Тому прошу не підтримувати зазначений законопроект, а мої поправки не ставити на голосування.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Ще хтось буде наполягати? Позиція комітету.

ПАВЛІШ П.В., член Комітету Верховної Ради України з питань правової політики (одномандатний виборчий округ № 182, Херсонська область, політична партія «Слуга народу»). Комітетом даний законопроект опрацьовано. Дійсно, коли ми приймали зміни до процесуальних кодексів, ми тоді ще не знали, яким чином буде просуватися пандемія.

Зараз, для того, щоб був доступ до правосуддя, для того, щоб рішення судів набрали законної сили, і розуміючи, що суди працюють і сторони мають змогу звертатися до суду, і для того, щоб рішення суду набирали законної сили, нам необхідно прийняти даний законопроект.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Хтось ще наполягає? Ні. Можемо переходити до голосування?

Юрію Олексійовичу, не наполягаєте? Номер поправки який?

Будь ласка, запросіть народних депутатів до залу. Переходимо до голосування. Єдине, може одна поправка бути на підтвердження. Будь ласка, запросіть народних депутатів до залу.

Поправка 18? Шановні колеги, поправка 18 на підтвердження, Юрій Олексійович Павленко, і потім переходимо до голосування. Запросіть народних депутатів до залу, будь ласка.

Павленко.

ПАВЛЕНКО Ю.О., член Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційна платформа – За життя»). Шановний пане Голово! Шановний доповідачу! Я, власне, хочу поставити запитання, і в разі, якщо я отримаю достатню відповідь, я не буду наполягати на голосуванні за підтвердження. Але хочу наголосити, що сьогодні

понад 400 дітей усиновлені, але рішення суду щодо їх усиовлення набере законної сили лише після закінчення карантину. Таким чином, вже більше трьох місяців в інтернатах перебувають діти, які могли б жити в сім'ях.

Друга ситуація. Сьогодні ухвалено рішення про позбавлення батьківських прав на 1 тисячу 500 дітей. Фактично так само рішення суду не набувають законної сили, а діти не отримують передбаченої законом допомоги і знову-таки перебувають або в інтернатах, або ж в небезпечних для себе умовах.

Скажіть мені, у разі ухвалення цього законопроекту, зокрема внесення змін до прикінцевих положень, чи зміниться ситуація? Чи зможуть діти бути в сім'ї і під захистом держави?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Позиція комітету.

ПАВЛІШ П.В. Якщо не буде подано апеляційні скарги, або не буде подано однією із сторін заяв про продовження строків, то дане рішення набуде законної сили.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Готові голосувати, шановні колеги? Підготуйтеся до голосування.

Ставиться на голосування пропозиція про прийняття в другому читанні та в цілому з необхідними техніко-юридичними правками проекту Закону «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України щодо перебігу процесуальних строків під час дії карантину, встановленого Кабінетом Міністрів України для запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» ([№ 3383](#)). Готові голосувати? Там написано. Бачите, зверху? Дякую.

Можемо, голосувати? Дякую, Сергію Володимировичу.

Прошу підтримати та проголосувати.

«За» – 264.

Рішення прийнято. Закон прийнято.

Покажіть, будь ласка, по фракціях і групах.

Констанкевич Ірина Мирославівна – з процедури. Увімкніть мікрофон.

КОНСТАНКЕВИЧ І.М. Шановний пане Голово! Прошу поставити на розгляд проект Постанови «Про відзначення 150-річчя з дня народження Василя Стефаника (14 травня 2021 року)» ([№ 3472](#)). Прошу включити до порядку денного і проголосувати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Він є в порядку денному. Ви маєте на увазі, перенести його в порядку, я правильно розумію? Немає заперечень? Без обговорення можемо проголосувати?

Мені здається, що це трохи затягне час «ігорка».

Шановні колеги, ставиться на голосування пропозиція про прийняття в цілому проекту Постанови «Про відзначення 150-річчя з дня народження Василя Стефаника (14 травня 2021 року)» (№ 3472). Готові голосувати? Прошу підтримати та проголосувати.

«За» – 304.

Рішення прийнято.

Шановні колеги, наступне питання порядку денного – це проект закону № 3438. До трибуни запрошується голова Комітету з питань екологічної політики та природокористування Бондаренко Олег Володимирович. Проект Закону «Про внесення змін до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» щодо запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» ([№ 3438](#)).

Шановні колеги, хто буде наполягати на поправках? Будете наполягати? Лабунська, бачу. Хто ще? Анжеліко Вікторівно, яка ваша поправка? Увімкніть мікрофон Лабунській.

Яка поправка, 3?

ЛАБУНСЬКА А.В., член Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики та природокористування (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). У мене одна поправка. Так, поправка 3.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так, бачу, поправка 3. Увімкніть, будь ласка, мікрофон.

ЛАБУНСЬКА А.В. Шановні колеги, доброго дня. Звертаюся все-таки ще раз до голови комітету, тому що в тексті законопроекту була врахована поправка голови комітету. Але фактично в тій редакції, у якій вона є зараз, ця поправка не вирішує питання, що ставилося.

Давайте скажемо відверто, на сьогодні, після всіх прийнятих провладною партією законів, повністю усунули місцеве самоврядування від вирішення цих питань. Сьогодні громадські слухання залишилися єдиною комунікацією з громадою для вирішення цього питання. Тому прошу все-таки поставити на голосування, і у разі врахування фракція «Батьківщина» буде підтримувати цей законопроект. Це наша спільна поправка разом з «Голосом» і «Європейською солідарністю».

ГОЛОВУЮЧИЙ. Позиція комітету.

Шановні колеги, будь ласка, підготуйтеся до голосування.

БОНДАРЕНКО О.В., голова Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики та природокористування (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Анжеліко Вікторівно! Шановні колеги! Прошу не плутати громадські слухання, які відбуваються у порядку, визначеному Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні», і ті громадські слухання, які відбуваються відповідно до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля».

Відповідно до цього закону громадські слухання є тільки однією з форм. Прошу зауважити, шановні колеги, що не проведення громадських слухань як однієї з форм громадського обговорення зараз призвело до того, що ми є заручниками того, що у нас вся запланована діяльність не відбувається. У зв'язку з тим, що уряд, на жаль, не зміг своєчасно напрацювати зміни до постанови про проведення громадських слухань, ми повинні це владнати.

Тому дуже прошу підтримати цей законопроект і прийняти його зараз.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Про поправку питання було.

БОНДАРЕНКО О.В. Поправка не була врахована комітетом.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ми зрозуміли. Це побачили.

Позиція комітету? Наполягаєте, щоб вона залишалася неврахованою, правильно?

БОНДАРЕНКО О.В. Так.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 3 народного депутата Лабунської. Комітетом вона відхилена. Зараз комітет займає ту ж позицію. Прошу визначитися та голосувати.

«За» – 84.

Рішення не прийнято. Поправку відхилено.

Переходимо до голосування в цілому. Будь ласка, підготуйтеся до голосування.

Ставиться на голосування пропозиція про прийняття в другому читанні та в цілому з необхідними техніко-юридичними правками проекту Закону «Про внесення змін до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» щодо запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» ([№ 3438](#)). Готові голосувати?

Прошу підтримати та проголосувати.

«За» – 231.

Рішення прийнято. Закон прийнято.

Шановні колеги, наступне питання порядку денного – це проект Закону «Про внесення змін до Закону України «Про виконавче провадження» щодо обов'язку виконавця проводити індексацію розміру аліментів, визначеного судом у твердій грошовій сумі» ([№ 3112](#)). Пропонується розглянути це питання за скороченою процедурою.

Прошу підтримати та проголосувати. За скорочену процедуру.

«За» – 239.

Рішення прийнято.

До слова запрошується народний депутат України Діденко Юлія Олександрівна.

ДІДЕНКО Ю.О., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Шановні українці! Проект Закону «Про внесення змін до Закону України «Про виконавче провадження» щодо обов'язку виконавця проводити індексацію розміру аліментів, визначеного судом у твердій грошовій сумі» (№ 3112) направлений на захист прав та інтересів дітей, аліменти на утримання яких присуджені у твердій грошовій сумі. Починаючи з 2016 року розмір аліментів, визначених судом у твердій грошовій сумі, віднесений до об'єктів індексації грошових доходів населення, проте Законом України «Про виконавче провадження» не передбачено обов'язок державного чи приватного виконавця проводити індексацію розмірів аліментів.

Слід зазначити, що норма про індексацію аліментів у твердій грошовій сумі закріплена у статті 184 Сімейного кодексу України вже понад 14 років, проте відсутність механізму її реалізації в Законі України «Про виконавче провадження» призводить до того, що питання щодо проведення індексації аліментів можна вирішити виключно в судовому порядку. Водночас відсутність механізму такої індексації у спеціальному законі у свою чергу створює колізію у законодавстві.

Запропонованим проектом закону передбачається покладення на виконавців обов'язку щорічно проводити індексацію розміру аліментів, визначеного судом у твердій грошовій сумі, та у подальшому стягувати їх у боржників у проіндексованому розмірі.

Щорічне проведення виконавцями індексації розміру аліментів, визначеного судом у твердій грошовій сумі, та подальше стягнення з боржника аліментів у відповідному розмірі дасть змогу оперативно у позасудовому порядку хоча б частково відшкодувати кошти через здорожчання споживчих товарів та послуг, що особливо важливо для дітей та реалізації їх потреб у всебічному духовному та фізичному розвитку. Дана норма допоможе забезпечити виконання конституційних прав та свобод громадян у питаннях щодо виплати аліментів.

Прошу...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую (*Оплески*).

Слово для співдоповіді надається голові підкомітету Комітету з питань правової політики Фріс Ігорю Павловичу.

ФРІС І.П., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань правової політики (одномандатний виборчий округ № 84, Івано-Франківська область, політична партія «Слуга народу»). Доброго дня, шановні колеги. Я не буду довго затягувати час. Єдине, на чому хочу наголосити: кожного року, для того щоб оновити цю індексацію та індексувати суму аліментів, необхідно звертатися до суду. Уявіть собі, яку величезну кількість судових справ, звісно, швидких, але тим не менш, кожний рік треба буде розглядати судам, щоб вирішити таку маленьку проблему як індексація у твердій грошовій сумі виплат по аліментах.

Єдине, що я як співавтор хотів би додати до цього законопроекту, але, на жаль, вже пізно, що не лише аліменти стосовно утримання дітей повинні індексуватися, але й батьків так само. Це було б абсолютно нормально. Але водночас нами, членами комітету, під час розгляду вказаного законопроекту були виявлені певні недоліки, неточності, які ми, звісно, будемо намагатися разом з авторами цього законопроекту і вами, шановні колеги, виправити до другого читання.

Враховуючи це, Комітет з питань правової політики вирішив рекомендувати Верховній Раді України проект Закону «Про внесення змін до Закону України «Про виконавче провадження» щодо обов'язку виконавця проводити індексацію розміру аліментів, визначеного судом у твердій грошовій сумі» (№ 3112), поданий народним депутатом Діденко та іншими, за результатами розгляду в першому читанні прийняти за основу.

Прошу підтримати. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, прошу записатися на виступи від фракцій і депутатських груп: два – за, два – проти.

Ніколаєнко Андрій Іванович.

Івченко Вадим Євгенович.

ІВЧЕНКО В.Є. «Батьківщина». Шановні колеги, мета законопроекту вірна, з огляду на те, що в Україні близько 8 мільйонів дітей та підлітків. Зрозуміло, що батьки, які сьогодні не сплачують аліменти, користуються всіма послугами. Якщо ми подивимося на статистику Міністерства юстиції України: 125 тисяч порушень – 125 тисяч обмежень у користуванні транспортними засобами, 125 тисяч обмежень у використанні зброї, стільки ж обмежень у перетині кордону. Правильний шлях задля того, щоб діти отримували фінансову підтримку батьків.

У попередньому скликанні до мене звернулася донька, її батько був депутатом Полтавської обласної ради. Батько заборгував родині 107 тисяч гривень. Колеги, варто було прийняти закон ще тоді для того, щоб сьогодні дати змогу таким донькам в грошовій формі отримувати аліменти.

Індексація має проводитися, і колега Фріс вірно сказав: зараз потрібно звертатися до суду. Уявляєте, скільки цих судових справ буде? Ми сьогодні спрощуємо це завдяки цьому закону, щоб через виконавчу службу мати змогу їх індексувати. Тому закон потрібен, мета важлива, але ті технічні зауваження, про які говорять колеги, важливі для того, щоб цей закон працював.

Ще раз хочу нагадати: 8 мільйонів дітей і підлітків сьогодні зростає в країні і є 125 тисяч порушників, які не сплачують аліменти, але справно ходять на полювання до мисливських угідь і відпочивають в інших країнах. Тому давайте сьогодні чітко пропишемо це в законі, і він дійсно буде працювати на користь наших дітей.

Дякую вам (*Оплески*).

ГОЛОВУЮЧИЙ. Железняк Ярослав Іванович.

Папієв Михайло Миколайович. Михайле Миколайовичу!

ПАПІЄВ М.М., секретар Комітету Верховної Ради України з питань Регламенту, депутатської етики та організації роботи Верховної Ради України (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційна платформа – За життя»). Дякую. Прошу передати слово Німченку Василю Івановичу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Німченко Василь Іванович.

НІМЧЕНКО В.І. «Опозиційна платформа – За життя». Шановні колеги, наша політична сила буде підтримувати цей законопроект, виходячи з того, що він передбачає вирішення питань матеріального захисту дітей. У цьому ми вбачаємо раціоналізм і користь цього законопроекту.

Водночас, ми не повинні переступити межу для зловживань судовими виконавцями. Ви знаєте, на сьогодні скасована норма щодо добровільного виконання рішень стосовно матеріальної зацікавленості у справах, стягнення матеріальної шкоди. Тому, не дай Боже, ще судові виконавці стануть на цю стежу зловживання для отримання вигоди.

Хочу вам розповісти про один приклад, і я закінчу. Йдеться про те, що судові виконавці вирішували питання щодо стягнення на користь «Гаскомбанка» з нашої залізної дороги 150 мільйонів гривень. Служби знали про те, що такий виконавчий лист буде. У цьому залі було внесено зміни до Закону України «Про виконавче провадження», і вони в безакцептному порядку стягнули 150 мільйонів у «Гаскомбанк», а собі залишили 14 мільйонів.

Тому я хотів би, щоб не було допущено зловживань, і до другого читання вирішено питання щодо недопустимості таких зловживань. А так ми підтримуємо.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Переходимо до голосування. Будь ласка, запросіть народних депутатів до залу та підготуйтеся до голосування.

З мотивів? Шахов Сергій Володимирович – з мотивів. І запросіть народних депутатів до залу, ще раз прошу.

ШАХОВ С.В. Луганщина, депутатська група «Довіра». Шановні колеги, прошу всіх зосередитися, всіх – опозицію, коаліцію, конструктивну опозицію, і підтримати дітей та матерів, які сьогодні виховують дітей самі, які не отримують аліментів, батьки яких поїхали кудись на заробітки, кинули своїх дітей напризволяще. І також підтримати дітей, які сьогодні потребують допомоги від держави. Є Конституція України, і ми повинні її дбати. Нас обирали люди, ті ж матері, які сьогодні страждають, яких сьогодні кинули чоловіки, буває таке в житті. Треба виховувати культуру в сім'ях, бо вони спочатку одружуються, а потім розлучаються, а діти страждають.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Переходимо до голосування. Займіть свої місця, будь ласка.

Ставиться на голосування пропозиція про прийняття за основу проекту Закону «Про внесення змін до Закону України «Про виконавче провадження» щодо обов'язку виконавця проводити індексацію розміру аліментів, визначеного судом у твердій грошовій сумі» ([№ 3112](#)). Готові голосувати?

Прошу підтримати та проголосувати.

«За» – 274.

Рішення прийнято.

Дякую, шановні колеги.

Треба скорочувати наполовину строки, ні?

Відповідно до частини другої статті 116 Регламенту Верховної Ради України ставиться на голосування пропозиція про скорочення наполовину строків внесення пропозицій і поправок та підготовки до другого читання законопроектів № 3112.

Прошу підтримати та проголосувати.

«За» – 246.

Рішення прийнято.

Шановні колеги, 15.00. Ранкове пленарне засідання Верховної Ради України оголошується закритим.